

**Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
кафедра географії та туризму**

Реєстраційний № _____

**Кваліфікаційна робота
ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ТА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ
В ПРИКОРДОННИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ НА ПРИКЛАДІ СМТ. ВИЛОК
(УКРАЇНА) ТА С. ТИСАБЕЧ (УГОРЩИНА)**

АПШАЙ КАТЕРИНА КОСТЯНТИНІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

ШАШ ЕНИКИ ЛЮДВІКІВНА

PhD, доцент

Завідувач кафедри географії та туризму:

МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ

к.г.н.

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2021 року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота

**ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ТА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ
В ПРИКОРДОННИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ НА ПРИКЛАДІ СМТ. ВИЛОК
(УКРАЇНА) ТА С. ТИСАБЕЧ (УГОРЩИНА)**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студентка IV-го курсу

АПШАЙ КАТЕРИНА КОСТЯНТИНІВНА

Освітня програма 242 Туризм

Науковий керівник: **ШАШ ЕНИКИ ЛЮДВІКІВНА**
PhD доцент

Рецензент: **МОЛНАР Д. СТЕФАН СТЕФАНОВИЧ**
PhD доцент

Берегове
2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПОВ'ЯЗАНІ З ТУРИЗМОМ ТА ОГЛЯД ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	9
1.1. Поняття транскордонного туризму.....	11
1.2. Види туризму в прикордонних районах.....	13
1.3. Види туризму у прикордонних населених пунктах смт. Вилоч та с. Тисабеч.....	15
2. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ПРИКОРДОННИХ НАСЕЛЕНИХ ПУКТІВ- СМТ. ВИЛОК ТА С. ТИСАБЕЧ.....	17
2.1. Історичний огляд поселень населених пунктів.....	17
2.2. Географічне положення, населення та інституційна система смт. Вилоч.....	20
2.3. Географічне положення, населення та інституційна система с. Тисабеч.....	20
2.4. Презентація туристичних об'єктів населених пунктів.....	21
2.4.1. Визначні пам'ятки, меморіали, туристичні об'єкти смт. Вилоч.....	21
2.4.2. Визначні пам'ятки, меморіали, туристичні об'єкти с. Тисабеч.....	25
3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ.....	29
3.1. Огляд інституційної системи та сфери послуг населентх пунктів.....	30
3.2. Презентація результатів дослідження.....	32
3.2.1. Соціально-демографічна характеристика респондентів.....	32
3.2.2. Дослідження ставлення населення до туристичних можливостей населеного пункту.....	34
3.2.3. Кордон, сусідство і прикордонність.....	40
3.2.4. Ментальна карта.....	45
3.2.5. Звички населення під час відпочинку.....	49
3.2.6. Регіональне співробітництво в прикордонних районах.....	55
ПІДСУМКИ, ПРОПОЗИЦІЇ.....	57
ВИСНОВКИ.....	61
РЕЗЮМЕ (УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ).....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	65
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ.....	69
СПИСОК ТАБЛИЦЬ.....	70
ДЕКЛАРАЦІЯ.....	71

ПОДЯКА.....	72
ДОДАТОК	73

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földtudományi és Turizmus Tanszék

**A HATÁRMENTI TELEPÜLÉSEK TURISZTIKAI ÉS
TURIZMUSFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEINEK VIZSGÁLATA
TISZAÚJLAK (UKRAJNA) ÉS TISZABECS (MAGYARORSZÁG)
PÉLDÁJÁN**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Ápsáj Katerina

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 242 Turizmus

Témavezető: Dr. Sass Enikő

PhD, docens

Recenzens: Molnár D. István

PhD, docens

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	7
1. A TURIZMUSSAL KAPCSOLATOS ALAPFOGALMAK ÉS SZAKIRODALOM FELDOLGOZÁSA	9
1.1. A határmenti turizmus fogalma	11
1.2. A határmenti területek turisztikai típusai.....	13
1.3. A turizmus típusok Tiszaújlak és Tiszabecs, határmenti településeken	15
2. TISZAÚJLAK ÉS TISZABECS HATÁRMENTI TELEPÜLÉSEK BEMUTATÁSA	17
2.1. Tiszaújlak és Tiszabecs települések történelmi áttekintése	17
2.2. Tiszaújlak földrajzi fekvése, népessége és intézményrendszere	20
2.3. Tiszabecs földrajzi fekvése, népessége és intézményrendszere	20
2.4. A települések turisztikai adottságainak bemutatása	21
2.4.1. Tiszaújlaki nevezetességei, emlékhelyei, turisztikai objektumai	21
2.4.2. Tiszabecsi nevezetességei, emlékhelyei, turisztikai objektumai	25
3. KUTATÁSI MÓDSZEREK ÉS EREDMÉNYEK.....	29
3.1. A települések intézmény és szolgáltatórendszerének bemutatása	30
3.2. A kutatási eredmények bemutatása	32
3.2.1. Az adatközlők szociáldemográfiai jellemzői.....	32
3.2.2. A lakosság attitűdvizsgálata a település turisztikai lehetőségeivel kapcsolatban.	34
3.2.3. Határ-övezet, szomszédság és határmentiség.....	40
3.2.4. Mentális térkép	45
3.2.5. A lakosság üdülési szokásainak bemutatása.....	49
3.2.6. Regionális együttműködés a határ menti területeken	55
KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	57
ÖSSZEFOGLALÁS	61
UKRÁN NYELVŰ ÖSSZEGZÉS (PE3IOME)	63
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	65
ÁBRÁK JEGYZÉKE	69
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE.....	70
NYILATKOZAT	71
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	72
MELLÉKLETEK.....	73

BEVEZETÉS

A turizmus már évszázadokkal ezelőtt is jelen volt az emberek életében, bár akkor még konkrétan, mint ágazat és iparág nem volt számontartva, mégis gyakran jelent meg a történelem során. Görögországban voltak megrendezve az első olimpiák, melyek ma már sportturizmus eseménynek felelnek meg, de kiemelhetőek a római zarándoklások is.

A 21. században a turizmus nem csak, mint egy ágazat, hanem mint bizonyos életstílus jelenik meg az emberek mindennapjaiban. Ez nem meglepő, mivel gyors fejlődésének köszönhetően rengeteg lehetőséget nyújt az emberek számára. A turizmusnak köszönhetően ma már bárki képes arra, hogy világot lásson, és ennek eredményeként gazdagodjon a tudása más országok történelméről, szokásairól, kultúrájáról, miközben újabbnál újabb élettéményeket, emlékeket gyűjthet magának. A turizmus lehetőséget ad új kapcsolatok teremtésére, melyek akár átalakulhatnak baráti kapcsolattá is.

Az tudás- és ismeretszerzésen kívül, a turizmus fontos szerepet tölt be a gazdaságban is. Szerepe kiemelkedő, hiszen neki köszönhetően új szálláshelyek, éttermek, kulturális programok, stb. jönnek létre, melyek lehetőséget adnak új munkahelyek kialakítására. Ennek köszönhetően sok országban javul a gazdaság, infrastruktúra, és egyre több a képzett ember.

Szakdolgozatom témája: „A határmenti települések turisztikai és turizmusfejlesztési lehetőségeinek vizsgálata Tiszaújlak (Ukrajna) és Tiszabecs (Magyarország) példáján”. Tiszaújlaki származásom miatt fontos számomra ez a vidék, így kutatásommal szerettem volna hozzájárulni a terület fejlődési lehetőségeinek a feltárásához, ami a turizmus területét illeti. Ebből kifolyólag munkám céljává tűztem ki, hogy megvizsgáljam mennyire fejlett a turizmus e két határmenti településen, illetve a határmenti elhelyezkedés hozzájárul-e a turizmus növekedéséhez. Rávilágítani arra, hogy milyen szerepet tölt be a lakosok életében a turizmus, milyen utazási szokásaik vannak és mennyire tartják fontosnak annak fejlődését a településen. Feltárni, hogy mennyire ismerik jól a szomszédos települések lakosai egymás hagyományait, kultúráját, falvait, látogatják-e nevezetességeit.

Mint ismeretes, a turizmusnak vannak pozitív és negatív hatásai egyaránt, ebből kiindulva céljaim közé tartozik, hogy megvizsgáljam melyik hatás dominál Tiszaújlakon és Tiszabecsen, de választ szerettem volna kapni arra is, hogy hogyan tudják a pozitív hatásokat erősíteni, a negatívokat pedig csökkenteni.

Mivel két szomszédos ország települései voltak a szakdolgozatom célterületei, ezért fontosnak tartottam azt is megvizsgálni, milyen kapcsolatot ápol a két község egymással. Mennyire tudnának együtt dolgozni, és segíteni egymást, annak érdekében, hogy mindkét településen egyre jobban fejlődjön és virágozzon a turizmus, és annak több típusa, mint például a bevásárlóturizmus, falusi turizmus, vízi turizmus stb. A kutatási eredményeim alapján pedig ajánlásokat teszek a közös turizmusfejlesztési lehetőségekre.

1. A TURIZMUSAL KAPCSOLATOS ALAPFOGALMAK ÉS SZAKIRODALOM FELDOLGOZÁSA

A turizmus napjainkban, az emberi életben fontos tevékenységként szerepel, mivel több az emberi lét számára fontos funkciókra gyakorol hatást. Ezek lehetnek a nemzetek gazdasági, kulturális, társadalmi élete, de ugyan úgy kiterjed az emberek szabadidejére és életmódjukra is. Földünk minden zugában található valamilyen természeti, vagy akár ember alkotta kincs, melynek szépségét és értékét minden embernek joga van felfedezni, vagyis mindenkinek joga van a szabad mozgásra, pihenésre és szabadidőre, amit azzal tölt el, amivel szeretne. A turizmus fejlődésének köszönhetően ez az ágazat olyan nagyra nőtte ki magát, hogy több ország számára fontos szerepet kapott a gazdaság életében. Ezért nem meglepő, hogy napjainkban a turizmus, a világgazdaság jelentős tényezői közé tartozik. Mivel jótékony hatását a társadalom valamennyi szegmense érezheti, ezért nem meglepő, hogy a turizmus világméretű társadalmi jelenséggé vált, és szinte már az élet mindennapi velejárója lett (KARDOS Z., 2011).

Napjaink turizmusában fontos szerepet játszik az ipari forradalom, mivel ebben az időben lett megteremtve a turizmus alapja. Bár a turizmus már jelen volt az ipari forradalom ideje előtt is, még is csak egy szűk réteg előjogaként tartották számon. Mivel a forradalom társadalmi és gazdasági változásokkal járt, változások mentek végbe a turizmusban is, pontosabban lehetőség adódott szélesebb rétegek bekapcsolódására a turizmus világába. A tömegturizmus elterjedtével, a 21. század második felében alakultak ki napjaink turizmusának keretfeltételei. A turizmus különböző formái még az ipari forradalom előtt jelentek meg, ezek voltak az olimpiák Görögországban, ami ma a sportturizmusnak felel meg, zarándokutak Rómában, stb. Ezt leszámítva maga a turizmus, mint fogalom meghatározásának első próbálkozásai a 20. század elején jöttek létre (TASNÁDI J., 2006).

„A turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyen kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat.”(WTO, 1989). Mivel a modern világban az emberek életében növekedett a szabadidő és a fizetett szabadság, a világ pedig egyre jobban felgyorsult, ezért minden ember arra törekszik, hogy igényesebben tudja eltölteni a szabadságát. A fejlődő országokra jellemző, hogy a turizmus szektora a hagyományos ágazatokhoz képeset egyre inkább erősödik. Ezeknek a tényezőknek köszönhetően tehát fejlődést tud demonstrálni a turizmus is.

Sok országban a turizmus lehetőséget ad a külkereskedelmi mérlegek kiegyenlítésére, növelve a deviza bevételeket, és munkahelyeket (NAGY A., 2007).

A turizmushoz is, mint minden bizonyos ágazathoz az emberek különféle képen állnak. Ez az ágazat is magával hordoz bizonyos félreértéseket, gyanakvásokat, mivel sokan nem ismerik a turizmus oldalának igazi értékeit, tartalmát. Van, aki az országokban létrejött társadalmi, gazdasági problémákat erre a szektorra hárítja, azonban van, aki a turizmusra, mint „orvosságra” tekint bizonyos problémák megoldására (HORVÁTH A., 1999).

Mivel minden turista utazása során pénzt költ, ezért nem meglepő, hogy a turizmus a gazdaság egyik kiemelkedő ágává válik a modern világban. A turisztikai kínálat bővítésével, pedig gazdaságélénkítő hatás alakul ki. Annak köszönhetően, hogy a turisták egy másik országban megtermelt pénzmennyiséget visznek más országba, támogatást nyújtanak bizonyos árúk és szolgáltatások értékelésére. A turistamozgalomnak köszönhetően új munkalehetőségek alakulnak meg, mivel a szállodák, éttermek, üzletek, közlekedési eszközök, múzeumok, melyeket használnak, látogatnak és igénybe vesznek a turisták egyre inkább fejlődésre és terjeszkedésre vannak kényszerülve, annak érdekében, hogy több turistát fogadjanak. A munkahelyek kialakítása és a jövedelmek megteremtése miatt, a turizmus multiplikátor hatást alakít ki egy adott országban. Fontos szerepet játszik az országok infrastruktúrájának fejlesztésében szintén, hatással van az éttermek és szállodák külső és belső igényes kialakítására, innoválására (LENGYEL M., 1997).

A gazdasági szférán kívül a turizmus hatással van a társadalomra és a kultúrára is egyaránt. A társadalmi életre inkább rövidebb ideig gyakorol hatást, míg a kulturálisra hosszabban. A társadalom számára, tehát a helyi lakosoknak egy adott területen, a turizmus megjelenésével hasznos alkalmazkodni azokhoz a változásokhoz, melyek a turizmus létrejötte alakított ki (új ismeretségek stb.). A kulturális élet számára változásokkal járhat a helyi közösség értékrendszerének változása, mely hatással lehet a közösségtársadalmi kapcsolataira, művészeti életére is (RÁTZ T., 1999).

A turizmus szoros kapcsolatot ápol a természettel is, mivel a vonzerő környezete függ a természeti adottságoktól is. A természeti közeg a turizmus számára a legfontosabb, mivel a többi gazdasági ágazattól nem függ annyira, mint tőle. Ez azzal magyarázható, hogy a természeti közeg szép, amihez a táj, a víz tisztasága, a levegő, a növények populációi, az állatok, stb. tartozik az egyik legjelentősebben látogatott vonzerőnek számítanak. Ha ezek a tényezők romlásnak, rombolásnak lesznek kitéve, az az idegenforgalom tönkretetéséhez vezethet. Mivel a turizmusban elvégzett tevékenységek mindenféle képen hatást gyakorolnak ezekre a vonzerőkre, fontos, hogy olyan idegenforgalmat alakítsanak ki, melyegyensúlyt hoz

létre a természet, táj, pihenés és gazdasági értékalkotások között. Ennek köszönhetően a környezettel való érintkezés kíméletes bánásmódot produkálhat (FEKETE M., 2006).

1.1. A határmenti turizmus fogalma

Határ menti turizmus – a szomszédos országok határ menti térségeibe vezető, rövid időtartamú turistaút (KLJÁP M. ET AL., 2013). Az olyan kisebb utazások is, melyekhez szükségesek az útiokmányok szintén a határmenti turizmus részét képezik. Az ilyen utazások közzé tartozhatnak a kishatár-forgalomba eső utak, melyek egy bizonyos kilométeres sávot és településeket érintenek. Tiszaújlak és Tiszabecs, mint határmenti települések számára ez a fajta utazás jellemző. A határmenti települések turisztikai kapcsolatát erősíthetik bizonyos rendezvények, melyeknek köszönhetően a lakosok felkeresik a másik települést. Ilyenek lehetnek a Kistérségi napok, fesztiválok, stb. (М. Кляп, Ф. Шандор, 2011).

Országoktól és területektől függetlenül egy határ bírhat: természeti, kulturális, politikai, történelmi jelenséggel. Ezek a jelenségek a területek különféle változatát hozhatja létre. Tehát egy határ hozzájárulhat a társadalmi-térbeli öntudat megnyilvánulásához. Ez azt jelenti, hogy egy határ sokoldalúan befolyásolhatja egy személy életét, hatással van az életkörülményeire, munkalehetőségeire (EGÉR GY., 2000).

A határoknak köszönhetően alakul ki egy ország térszerkezete, mivel azok fejlődnek és átalakulnak. A határvonal lehatárolása után a területek egy ország központjához képest határvidékké alakulnak át. Ez az átalakulás gyakran problémákat vonhat magával, melyek a kulturális életben, az etnikai honlétbe és a nyelvi sokféleségben léphetnek fel, akár egyéni, akár komplex formában. Az egyik legismertebb térség, ahol ez jelen van a Kárpát-medence. A határ így kettős funkciót tölt be, amíg védi a belföldi területek és népek érintetlenségét, addig akadályozza a határon túl eső területekkel, népekkel való kapcsolatokat (HARTL M., 2016).

A határok közti településeken alakulhatnak ki együttműködések, melyek több tényező határoz meg. Az együttműködés közös komplex célból jön létre, mely hozzá járul a két közösség társadalmi, környezeti, gazdasági életének alakításához. Közös cél alakulhat ki akkor, amikor egy egységes területet, melyet határ választ el valamilyen természeti veszély fenyegeti (pl. árvíz). De a fővárosoktól messze fekvő határmenti kis települések, községek nehéz társadalmi-anyagi helyzetének feljavítása is egy célként szolgálhat (DR. KOVÁCS Z., 1990).

Több kutatás és felmérés azt mutatja, hogy a határ több funkcióval bír, mely okozhat pozitív és negatív jelenséget két határmenti települések, községek számára. A társadalmi

életben lehet elválasztó, vagy összekötő szerepet betöltő, valamint helyt adó a másik közösség számára, vagy kirekesztő, lehet nyitott mások előtt, de lehet zárt is.

Amikor egy határ védelmi funkciót biztosít egy adott területnek, tehát úgy lép fel mint egy kerítés, akkor nehézségeket okoz két határmenti terület számára, mivel elválasztja őket egymástól. Emiatt nehezebb együttműködésről beszélni, mivel kisebb- nagyobb gátak jönnek létre (HARTL M., 2016).

A határon átnyúló együttműködés több főkomponenst tartalmaz, melynek köszönhetően egy funkcionális régió alakulhat ki. A kultúrák találkozása, a közös múlt, közös és már saját hagyományok, a természeti értékek azok a komponensek, melyeknek köszönhetően két határmenti település beléphet a turizmus világába (FEHÉRVÖLGYI B., 2010).

Az együttműködés az idegenforgalom területén az alábbi feladatokat foglalja magába:

- *a határokon átnyúló tér turisztikai kihasználásának közös koncepcióinak kidolgozása;*
- *közös koncepciók kidolgozása a turisztikai infrastruktúra;*
- *a nemzeti parkok és elsősorban a területi fejlesztés területén, a határokon átnyúló turistaösvények kidolgozása és megvalósítása, a fürdőlétesítmények kihasználásának intenzívebbé tétele;*
- *közös idegenforgalmi adatbázis és információs rendszer kiépítése;*
- *a turisztikai alap modernizációja úgy, hogy a nyugat-európai országok standard szintjére emelkedjen;*
- *aktív együttműködés a régió közös bemutatása során* (ING. LUKČO M., 2013).

Amíg EGÉR GY.(2000) úgy gondolja, hogy a határ egy pozitív jelenség lehet annak a községnek, mely a határvonal mentén él, mivel ennek köszönhetően olyan főbb jelenség bontakozhat ki, mint a kultúra, történelem stb. S e jelenségek pedig ahhoz vezetnek, hogy az ott élő társadalom képes legyen kibontakozni, megnyilvánulni mások előtt. Addig HARTL M.(2016) úgy vélekedik a határmenti községekről és annak turizmusi lehetőségeiről, mint egy probléma forrás. Véleménye szerint konkrétan a határvonal okozhat kisebb nagyobb gondokat a két község között, melyet elválaszt. Felhívja a figyelmet írása során a Kárpát-medencére, ahol a határ etnikai és nyelvi problémákat okoz, mivel a legtöbb térség, a határvonal lehatárolása előtt egy területhez tartoztak.

DR. KOVÁCS Z. (1990) hasonlóan HARTL M.-hez (2016) úgy gondolja, hogy a határok változása, mint amilyenek végbementek az évtizedek során a Kárpát-medencében, akár negatív hatással lehet, a már megszokott társadalomra, infrastruktúrára, mivel az évek során azok már sajátos térbeli struktúrát alakítottak ki.

FEHÉRVÖLGYI B. (2010), és ING. LUKČO M. (2013) véleménye egy határról, mely két községet választ el igen hasonló. Mindketten úgy gondolják, hogy a községek számára a határ egy közös pozitív pont lehet ahhoz, hogy közösen egy erős turisztikai régiót alakítsanak ki, és ennek köszönhetően belépjenek a turizmus világába. Szerintük az együtt működés során létrejött pozitív eredményeknek köszönhetően növekedhet mind két község, területgazdasága és vonzereje. Úgy vélik, hogy sok ember számára érdekességként lépne fel két kultúra, történelem egybeolvadása, melynek köszönhetően érdekes műsorokat alakíthatnak ki az idelátogatók számára.

1.2. A határmenti területek turisztikai típusai

A határ és turizmus kapcsolatának térszerkezetéről – SZÉKELY A., (2013) szerint – legelőször a nemzetközi szakirodalomban Matznetter ír 1979-ben. Magyarországon területén a határ és turizmus vizsgálata a rendszerváltás után indult meg leginkább, mivel a rendszerváltás előtt a nyugat-európai politikai különbségek miatt, ez a témakör nem volt kutatható.

Három térszerkezet különböztethető meg ebben a témakörben: az elsőnél nem is beszélhetünk határmenti turizmusról, mivel a határvonal távol esik a turisztikailag kiemelt területektől. A másik opció, amikor a határvonal mentén kialakul egy turisztikai régió (terület), de a határ másik oldalán nincs jelen turizmus, tehát csak az egyik ország profitálhat itt a turizmusból. A harmadik lehetőség, pedig amikor a határvonal mentén mindkét térfélen (országban) jelen van a turizmus, így a határnál találkozhat a két turisztikai régió, de akár még eggyé is válhat (SZÉKELY A., 2013).

A határokon átnyúló turizmus kiemelkedő figyelmet igényel már a tervezésnél. Fontos megvizsgálni, milyen előnyöket és hátrányokat fog gyakorolni a területekre.

A határon átnyúló turizmusnak különböző pozitív és negatív (zsúfoltság, környezetszennyezés) oldalait lehet tapasztalni annak kiépítése során. De legfontosabb célja ennek az ágazatnak, hogy olyan lehetőségeket alakítson ki, melyeknek köszönhetően a helyi lakosság élete és életszínvonala javulást produkál. Kiemeli a helyi értékeket, hagyományokat, környezeti adottságokat. Az infrastruktúra javításának köszönhetően növeli a vendéglátó ipar színvonalát, mely lehetőséget ad a turizmusban képzett szakemberek számának növekedésre. A felsorolt tényekből következtethető, hogy fő cél a pozitívumok maximális elérése (FEHÉRVÖLGYI B., 2010).

A határokon átnyúló jelenségek megértéséhez szükséges lehet ismerni a határmenti városi területek jellemzését, mivel minden város rendelkezik történelmi múlttal. Ezeket a

területen két fajta turizmus típust különböztethetünk meg: a helyi turizmus területét, mely leginkább a vásárlásra összpontosít, és a távolsági területet, melynek központja a kulturális érdeklődés.

A határmenti területeknél beszélhetünk az alábbi turisztikai típusokról:

- testvérvárosok (egy határ által elvágott egykori város).
- nagyvárosok (melynek morfológiai területe át terjedhet a szomszédos országba).
- olyan városok, melyek ingázókat küldenek a szomszédos területre.
- nagyvárosok, melyek saját hálózattal rendelkeznek a szomszédos országban (SZÉKELY A., 2014).

A határmenti területeket turisztikai szempontból funkciókra bontva különböző régiókba lehet osztani. Legelőször ezeket a régiókat – SZÉKELY A. (2013) szerint – kutatásainak köszönhetően Wieckowski lengyel kutató tipizálta közép-Európa területein.

Az alábbi 5 csoportot különbözteti meg:

1. *Védett területek turisztikai régió;*
2. *Turisztikai sírégió;*
3. *Tranzit turisztikai régió;*
4. *Határmenti városok alkotta turisztikai régió;*
5. *Multifunkcionális turisztikai régió*(SZÉKELY A., 2013).

SALLAY Á. ET AL. (2017) egy másik kutatás mutatnak be munkájukban, melyet Martinez végzett el 1994-ben a határon átnyúló turizmust a két területen élő lakosság, közösség kapcsolati viszonyainak szempontjából mutatja be. Összesen 4 típust különböztet meg:

1. *elidegenedett határ menti régiók (a határ menti régiók lakosai egymás számára idegenek);*
2. *együtt élő határ menti régiók (a lakosok kapcsolatot tartanak fenn);*
3. *egymástól kölcsönösen függő régiók (a határ menti régiók lakosai baráti kapcsolatokat létesítenek);*
4. *integrált határ menti régiók (a határ menti régiók lakosai a közös egész részét képezik)*(SALLAY Á. ET AL., 2017).

Egy következő kutatás konkrétan a határokon átnyúló együttműködés fejlődését vizsgálta. A kutatásról ING. LUKČO M. (2013) ír könyvében, melynek elvégzője Gasparini volt 2004-ben és összesen 3 csoportot különböztet meg:

- Az első típusnál a politikai struktúrát emeli ki, mely azt jelent, hogy egy bizonyos régió rendelkezik saját politikai megállapodásokkal és makrostruktúrákkal.

- A második típus az, melyikbe a közös cél érdekében jogalanyok lépnek be, hogy intézményeket és értékeket hozzanak létre, melyet cserébe tudnak kínálni idővel.

A harmadik típus egy közösen kiválasztott gazdasági tevékenység végzésében rejlik, itt már szorosabb a kapcsolat a közösségek között, és szélesebb a tevékenységben részt vett emberek száma. Turizmus terén ebben a típusban kiemelhető a téli turizmus.

1.3. Turizmus típusok Tiszaújlak és Tiszabecs, határmenti településeken

Bevásárlóturizmus – a turizmus azon ága, melynek célja az utazás során történő bevásárlás (KLJÁP M. ET AL., 2013). Bizonyos utazások egybekötötték a vásárlással, de vannak melyek konkrétan a vásárlás céljával valósulnak meg. Ezen utazások során a személyek törekednek valamilyen anyagi és üzleti hasznot szerezni saját maguk részére. Nem meglepő, hogy ezt a tevékenységet határmenti kiskereskedelemnek is nevezik, mivel az ország határ menti vagy közeli területeken jelenik meg (TÖMÖRI M., 2012).

A megélhetési turizmus fontos szerepet töltött be a kárpátaljai családok életében, azonban a kevés határátkelőhely miatt, ez a tevékenység szinte lehetetlenné tette a civilizált határátlépést a két ország között (20. század utolsó évtizede). E jelenség orvoslására elkezdtek több határátkelőhelyet nyitni, ilyen volt a Tiszaújlak és Tiszabecs közötti határnyitás is.

A bevásárló turisták gyakran térnek vissza az országba, mivel minden alkalommal csak kevés időt tartózkodnak itt, mivel céljuk csak a bevásárlás. A legtöbb turista havi rendszerességgel érkezik általában vissza. Ezzel arra lehet következtetni, hogy ezek a személyek országunkban bonyolítják le a havi nagybevásárlást. Mivel a bevásárló turizmus egyik legfontosabb szempontja az árak alakulása, nem meglepő hogy a forgalom szorosan összefügg vele. A bevásárlóturizmus legfontosabb évei Kárpátalján 2005 és 2006 számít (BERGHAUER S., 2011).

A vízi turizmus sokoldalúságáról bizonyosságot tesz az, hogy egyes nézetek szerint ez a fajta turizmus a rekreációval van összefüggésben, míg mások konkrétan a sportturizmussal kötik össze.

Dr. Bánhidi Miklós definícióját szerint: *„A vízi turizmus tehát utazással kapcsolatos szabadidős tevékenység, amelyet a vízben, vízen, vízparton végeznek. Ezért a vízi turizmust az alapján értelmezhetjük, hogy a víz, vízpart miként jelenik meg a turizmusban résztvevőknél”* (URL1).

A Tisza folyó Tiszaújlak és Tiszabecs között, mint határfolyó van jelen. Évente megrendezésre kerül a Tisza-túra, melynek köszönhetően Ukrajna területéről Tiszabökénytől

kezdve Tiszaújlakon keresztül át Tiszabecstre, majd Tivadarig 3 napos túrán vehetnek részt a kalandra vágyók. Mivel a túra során sor kerül a határátlépésre, ezért szükséges bizonyos okmányokat birtokolni, ezek az érvényes útleveél és ideiglenes határnyitás engedély (URL 2).

A Tisza-túra hosszabb szakaszának meghódítására is van lehetőség. A túra hosszabb szakasza kb. 129 km tartalmaz, kezdete Bustyaházán, vége pedig Gyergelyugornyan van. Az útszakaszt hajókkal, kajakkal és kenuval teszik meg, fontos, hogy minden hajóegység rendelkezzen egy tapasztalt túravezetővel (URL 3).

„A kulturális turizmus – olyan turisztikai termék, amelynek központi eleme a turista legszélesebben értelmezett intellektuális igényeit kielégítő vonzerő.

A kulturális turizmus fogalmának átfogó definíciója: olyan turisztikai termékről van szó, amelyben keresletet képviselő turista motivációja új kultúrák megismerése, kulturális eseményeken való részvétel és kulturális attrakciók meglátogatása, a kínálat központi elemét alkotó vonzerő pedig a felkeresett desztináció sajátos, egyedi kultúrája” (RÁTZ T., 2011).

Tiszaújlak és Tiszabecs határánál közös múltjuk győzelmének megemlékezésére minden évben sor kerül. A Tiszaújlaki Turul-ünnepség az első győztes csatának állít emléket, melyet II. Rákóczi Ferenc és csapatai vívtak a két község határában. Az itt résztvevő személyek számára fontos az összetartozás (URL 4).

2. TISZAÚJLAK ÉS TISZABECS HATÁRMENTI TELEPÜLÉSEK BEMUTATÁSA

2.1. Tiszaújlak és Tiszabecs települések történelmi áttekintése

Ugocsa vármegye a történelmi Magyarország legkisebb vármegyéje volt, területe összesen 1213 km² volt. Neve az Árpád-korban létező Ugocsa nevű helytől származhat, mely egy ideig a vidék megyeközpontjaként funkcionált. A település nagyvalószínűséggel egy ispánról kaphatta nevét, így Ugocsa személyi név. A megye neve csak a 14. században rögzült véglegesen (PIVÁRCSI I., 2010).

A vármegye első írásos említése Anonymus krónikáiból származik. Itt a terület még szinte lakatlan, és mint meghatározatlan fogalom szerepel. Ugocsa területe erdőispánságként volt számon tartva (SZÉKELY G., 2010). Mivel területe a Felső-Tisza két partján alakult ki, így nem meglepő, hogy területének legtöbb részét erdősült területek borították. Az erdőkön kívül gazdag volt a terület folyóvizekben is.

Ugocsa megye legelismertebb családja, a Perényi család volt. Mivel a háborúk során az itt élő nép sokat szenvedett, és folyton új és új telepítések mentek itt végbe. Ennek köszönhetően ez a vármegye változatosabbá vált a nemzetiségek terén.

A nagy termőterületeknek köszönhetően, Ugocsa fontos szerepet játszott a kultúrnövények termelésében.

Az 1920-ban aláírt Trianoni-béke következtében a vármegye területekre bomlott, így Csehszlovákia, Románia és Magyarország területeit képezte. A II. világháború után a vármegye területe, a mostani Ukrajnában található Nagyszőlősi járás területeihez lett csatolva (PIVÁRCSI I., 2010).

Tiszaújlak területén már az 1. évszázadtól található volt népesség, erről azok a görög érmék tesznek bizonyosságot, melyet a területen találtak.

Mivel Kárpátalja nagy része fokozatosan a Magyar Királyság részét képezte, idővel Tiszaújlak területe is a részévé vált (URL5).

Tiszaújlakot, mint konkrét települést 1304-ben említene először. Legelső neve Wylok volt, majd pár évszázaddal később kapta meg, 1773-ban jelenlegi nevét, Tiszaújlakot. A település neve egy főnévből és melléknévből tevődik össze. Főnévként a „lak” szolgál, mely lakóházakra utal, melléknév pedig az „új”. Az Újlak olyan településre utalhat, mely újból lett építve árvízpusztítások után (BOTLIK J., DUPKA GY., 1993).

A 14. században III. Endre király több települést ajándékozott a Hontpázmány nemzetiségből származó tagjainak, annak érdekében, hogy ő megkaphassa Visket, mely Máramaros vármegyéhez tartozott. E nemzetiség tagjai Bihar megyéből szakadtak el, s telepedtek le itt. Mivel Tiszaújlakon keresztül folyik a Tisza folyó, ezért nem meglepő, hogy már a középkorban (ekkor tartozott Ugocsa vármegyéhez) is ismert volt. A településen só kikötők üzemeltek, így az ajándékba kapott Ardó, Rakasz és Nyirtelek mellett, talán a legjelentősebb volt (SZABÓ I., 1994).

Mivel a só kikötők egyre fontosabb szerepet kaptak, így a településen 1417-ben megépítették az első só raktárt, itt tárolták azt a sót, melyet Szlatináról a Tiszán keresztül úsztattak le. A folyó menti településeknél gyakori volt az árvíz általi pusztítás. 1624-ben Újlak sem volt kivétel, ekkor pusztult el a só raktár és a település nagyobb része. Több évtizedre volt szükség, hogy újraépíthessék a települést. Ahogyan az árvizek, úgy a megszállások alól sem volt kivétel a település. 1657-ben a lengyelek, 1661-ben a törökök, 1717-ben pedig a tatárok szállták meg a települést és végeztek nagyobb pusztításokat (ФЕДАКАС.,2014).

Tiszaújlak lakói aktívan részt vettek az 1848-49-es forradalomban. 1848 júniusában itt alakult meg a kormány által a nemzeti Gárda különítménye.

A 19. század második felében nagy fejlődésnek indul a település, 1900-ban már 519 ház volt itt. Tiszaújlak 1959-ben kapta meg a város jellegű település státuszát a Szovjet Unió időszaka során (URL 6).

Tiszaújlak és Tiszabecs egyik fontos közös történelmi eseménye a II. Rákóczi Ferenc által vezetett Rákóczi- szabadságharc. 1703. július 14-16 között zajlottak le a szabadságharc első jelentős katonai összecsapásai. A csata során Rákóczi és csapatai sikeresen vissza verték az ellenséges csapatokat, így ezen a helyen vívták első győztes csatájukat. A legendák szerint Rákóczinak a csata során egy turulmadár segített, és neki köszönhetően sikerült győzni. 1903-ban egy turulos emlékművet állítottak fel a két határ között, mely a győztes csatára emlékeztetett. Az emlékmű neve „Turul-emlékmű” (HORVÁTH Z. GY., KOVÁCS S., 2002;MAGYAR Z., 2000).

Mivel Rákóczi ellen felkeltek a megyében lévő nemesek, ezért útnak kellett indulnia a Tiszántúli síkságnak 1703. július 7-én. Ahhoz, hogy sikeres legyen a csatában fontos volt a gyorsaság, kezdeményezés és támadás. Mivel az ellensége túlerőben volt, ezek a feltételek szükségesek voltak ahhoz, hogy ne söpörje el a túlerő (KÖPECZKI B.- R., VÁRKONYI Á., 2004).

A Szatmári vármegye területe Mén-Maróth birtokába tartozott a honfoglalás idejében. Várát Szabolcs, Tas és Töhötöm vezérek foglalták el. Területére németek és királyi vadászok lettek telepítve Gizella királynénak köszönhetően, II. Géza pedig szászok telepített itt le.

A tatárjárás itt is, mint máshol is nagy pusztításokat végzett. Szatmár vármegyében akkora pusztítás volt, hogy az egész vármegye elpusztult, de sikerült hamar újjáépíteni.

A vármegyét sok nemes család birtokolta a történelem folyamán. Ilyenek a: Kaplony, Bagossy, Csomaközy, Báthory családok. Legnevezetesebb ősrégi nemesi családok melyek uralkodtak a vármegyében: a Domahidyak, Béltheekyek és Drágffyak. Ezek a hatalmas főurak uralták az egész vármegyét. A megye hitvallását tekintve, legelterjedtebb volt a református vallás. De miután Pázmány Péter jezsuitákat telepített ide sikerült számukra több hívet áttéríteni a katolikus hitre.

A Szatmári vármegye bőségesen gazdag volt várakban, melyeket idővel az osztrák császárok és csapataik romboltak le. Érdekes, hogy ezeknek a várak köveit a nép beleépítette saját házaikba (HORVÁTH J., 1943).

Tiszabecs települését a történelem során először 1181-ben említették a cégényi monostor határjárása során, bár a település neve személyi eredetű, konkrét magyarázata és eredete kétes. A történelem során a települést legközelebb 1364-ben említették még castrum néven is.

Ahogy az régen megszokott volt, a területekkel/településekkel nemes családok rendelkeztek. Nem volt ez máshogy Tiszabecs területével sem, az évszázadok során több nemes és kismemes családhoz tartozott. Legelőször a Drágffy család tulajdona volt 1368-tól egészen 1427-ig. A következő évtizedekben 1478-ig a Gacsály család birtokába tartozott, tőlük vásárolta meg Károly László. Tiszabecs települése királyi adományként is szerepelt az évszázadok alatt, a királytól a Kunok kapják meg. A Kunok pedig eladják ezt a területet 1590-ben Károlyi Mihálynak.

Az 1648-as évektől kezdve ez a terület grófok és kismemesek tulajdonába tartozott. Két gróf birtokolta összesen: gr. Teleki és gr. Schönborn. Kismemesek közül pedig: Borbély, Bay, Lövey, Ormos, Butka, Vay családok birtokát képezte (ENTZ G., 1987).

A Tisza folyó az évszázadok során többször kelt ki medréből, melynek következtében több terület és település élete keservessé vált, mivel az árvíz rongálásokat okozott, melyek helyreállítása több évet is igényelhetett. Tiszabecs sem volt kivétel ez alól, ugyanis 1864-ben a falu döntő részét árvíz pusztította.

Tiszabecset 1990-től már Szabolcs-Szatmár-Bereg megyébe sorolták az évi közigazgatási besorolás folyamán. Ekkor a falú független polgármestert és független képviselő testületet kapott, körjegyzővel szintén rendelkezett már (URL 7).

2.2. Tiszaújlak földrajzi fekvése, népessége és intézményrendszere

Tiszaújlak az 2020-as járásbeosztás alapján a Beregszászi járásban, a Tiszaújlaki Kistérségben található, és a magyar lakta területek közé sorolják, mivel a lakosok többsége (2772 fő) magyar nemzetiségűnek vallja magát. A 2001-es népszámlálás adatai tükrében Tiszaújlak lakosainak száma 3422 fő. A településen a magyar lakosság meghaladja a teljes népesség 4/5-ét. Bár a magyar nemzetiségű lakosok aránya meghatározó a településen, ettől függetlenül élnek itt még ukrán származásúak is, és a lakosság negyede pedig cigány nemzetiségűnek vallotta magát (MOLNÁR J., MOLNÁR D. I., 2005; TISZAÚJLAKI ÖNKORMÁNYZAT, 2021).

Intézményekben lehet mondani, hogy gazdag Tiszaújlak települése. Rendelkezik 1 községházával, tűzoltósággal, 2 orvosi rendelővel, 1 fogorvosi rendelővel, 2 postával, 1 kultúrházzal. A gyerekek számára 1 óvoda valamint 2 iskola áll rendelkezésre, ahol magyarul és ukránul is tanulhatnak, persze a művészet oktatása sem marad el a településen, mivel rendelkezünk egy zeneiskolával, ahol több hangszeren is tanulhatnak játszani. Az itt élő lakosok, valamint az ideutazó látogatók, még igénybe vehetik a könyvtárat (1), valamint a sportolásra alkalmas pályákat, amelyből 1 kialakított műfüves pálya és egy hagyományos futballpálya van.

2.3. Tiszabecs földrajzi fekvése, népessége és intézményrendszere

Tiszabecs nagyközség Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (Magyarország) található, területileg pedig a Fehérgyarmati járás és a Fehérgyarmati kistérség részeként van besorolva. A tiszabecsi lakosság száma a 2018. december 31-i adatok szerint 1569 fő, azonban ebből a számból csak 1432 fő az állandó lakosság száma. A nemzetiséget tekintve 1429 fő vallotta magát magyarnak, 1 fő az egyéb kategóriába sorolta magát, a többiek pedig nem nyilatkoztak. A településen vannak bevándorló lakosok is, jelenleg csak 2 fő van így számon tartva. Nemi megoszlás szerint a férfiak vannak többségben, összesen 830 fő, és 766 nő. Az állandó lakosságot tekintve szintén a férfiak dominálnak, 741 fő, és 691 nő. A 18. életévüket nem betöltő személyek összesen 342-en vannak a településen (TISZABECSEI ÖNKORMÁNYZAT, 2020).

Tiszabecs települése valamennyivel kevesebb intézménnyel rendelkezik, mint Tiszaújlak. Itt is található 1 községháza, 1 orvosi rendelő, 1 posta és egy kultúrház. De láthatjuk, hogy a település nem rendelkezik tűzoltósággal valamint fogorvosi rendelővel. A gyerekek számára itt is rendelkezésre áll 1 óvoda és 1 iskola, de zeneiskola a településen nincs. A

könyvtár látogatása itt is lehetséges, és a sportolásra alkalmas hely is adott egy futballpályának köszönhetően.

2.4. A települések turisztikai adottságainak bemutatása

2.4.1. Tiszaújlak nevezetességei, emlékhelyei, turisztikai objektumai

Kárpátalja turisztikai régiókra való felosztásának megfelelően, Tiszaújlak a déli turisztikai mikrorégió részét képezi. Minden mikrorégió valamilyen sajátossággal rendelkezik. Kárpátalja, Ukrajna egyik olyan megyéje, ahol jelentősen jelen vannak más nemzetiségek is az ukránon kívül, a déli mikrorégió sajátossága épp ebben rejlik. Ezen a területen és azok településein etnikai szempontból fontos szerepet játszik a magyar nemzetiség jelenléte. A régióban kiemelkedőek turisztikai szempontból az épített emlékművek. Ide tartoznak a: várromok, középkori templomok, valamint a rurális emlékek és azok hagyományait őrző közösségek (BERGHAUER S., 2012).

Tiszaújlak településén az épített emlékművek azok, melyek turisztikai fontossággal bírnak a turisták körében. A településen rurális és történelmi emlékművek mutatják be az itt lezajlott és megélt éveket, életet. Az épített történelmi emlékek szempontjából Tiszaújlakon fontos szerepet játszik II. Rákóczi Ferenc kora, pontosabban a szabadságharc ideje.

Épített örökség: épületek, emléktáblák, emlékművek

A **tiszaújlaki sóház**, amely szerepet játszott a Rákóczi-szabadságharc kezdetében. Az épületet Zsigmond királynak köszönhetően alapították 1417-ben. Akkor az épület sóházként funkcionált és itt történt a só adminisztrációja (1. ábra). Az itt lévő sót idővel tovább szállították az erre leszerződött jobbágyak segítségével. 1686-tól a Tarpáról származó Esze Tamás is a sóház egyik fuvarosa lett, akinek **emléktábláját** ma megtalálhatjuk az épület falán (2. ábra) (URL 8).

Esze Tamás paraszti származású vezér volt, aki rendszeresen sót szállítót Máramarosból Debrecenbe a szekérével. Egyszer úgy alakult, hogy a tiszaújlaki sóház tisztviselői belé kötöttek, ezt követően lovait és szekerét elvették, de még a Tarpán található portáját is kifosztották. Esze Tamás úgy döntött, hogy bosszút fog ezért állni, így 1703. május 24-én reggel megtámadta a sóházat, majd elfoglalta azt két gyalogoscsapatával és 40 lovasával (URL 9).

1. ábra. A tiszaujlaki sóház

2. ábra. Esze Tamás emléktábla az egykori sóház falán

(Forrás: Saját készítésű képek, 2021).

A Rákóczi-szabadságharc fontos kegyhelyének nevezik a Tiszaújlakon található **Turul-emlékművet** (3. ábra). Az emlékmű a kuruc csapatok első győztes csatájának állít emléket, mely Tiszaújlak és Tiszabecs határán zajlott. Ez volt az a csata melynek során 1703. július 15-én Rákóczi és a kurocok sikeresen együtt küzdve leverték a császári csapatokat. A győztes csata 200. évfordulóján, a kuruc dicsőségnek emlékére 1903-ban hozták létre az emlékművet.

Az emlékmű egy speciálisan kialakított mesterséges dombra lett telepítve. A domb kialakításának során a Nagy-Magyarország 38 településéről hoztak földet, majd ezekből a földekből építették fel a dombot. A több helyszínről származó föld, a magyarság egybetartozását jelképezi (PIVÁRCSI I.,2010).

Miután Tiszaújlak területét a Szovjetunió részéhez csatolták, több túlbuzgó sztálinista jelent meg. Ezek az emberek, hogy megmutassák hazaszeretetüket és hódolatukat Sztálin iránt az emlékművet 1944-ben lebontották (DUPKA GY.,2012).Több év elteltével Biró Andor péterfalvi lakos kezdeményezéseinek köszönhetően, 1987-ben indult meg az emlékmű helyreállítása, melyet az ukrán hatóságok is engedélyeztek. A helyreállítást Lezu Vladimir és Keisz Gellért végezte el. Az újraavatására pedig 1989. július 16-án került sor (PIVÁRCSI I.,2010). Az emlékművet a Kárpátaljára érkező magyar turistacsoportok gyakorta felkeresik, egyfajta zarándokhellyé vált.

3. ábra. Tiszaújlaki Turul- emlékmű

(Forrás: Saját készítésű kép, 2017)

Más, turisztikailag kevés potenciált rejtő emlékművek is találhatóak még a településen, ilyen például Tiszaújlak központján található a falú felszabadítása során az **elhunyt katonák tömegsírját jelölő emlékszóbor**, amelyet időben 1945-hoz kötünk. Ezen kívül szintén a falu központjában található egy másik emlékoszlop, amelyet a „**Malenykij robot**” áldozatainak emlékére állíttatta a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség.

Tiszaújlak központi utcáján egykor egy zsidó zsinagóga állt egy rituális zsidó fürdő mellett. A II. világháborúig számos olyan izraelita élt a településen, akik fontos szerepet töltek be a település kereskedelmi életében. A zsidó lakosság egy külön utcában lakott, és saját temetője is volt (ami ma is megvan). 1944-ben azonban koncentrációs táborokba küldték őket, és nagyon kevesen éltek túl. A túlélők nagy része elvándorolt (MAROSI A., 2015). Tiszaújlakon jelenleg **12 épület** van számon tartva, mint **építészeti örökség** a XIX-XX. századokból. A legtöbb épület az imént említett zsidó kereskedők tulajdonát képezték (TISZAÚJLAKI ÖNKORMÁNYZAT, 2021).

Épített örökség: templomok

Tiszaújlak hitélete színesnek nevezhető, mivel a településen meg található a református, a görög katolikus, a római katolikus és a pravoszláv (ortodox) hitet gyakorló gyülekezet. Tiszaújlak rurális épített turisztikai erőforrásaihoz tartoznak a református, a görög- és a római katolikus, pravoszláv templomok.

A református gyülekezet első temploma a reformáció után alakult meg torony nélkül, 1701-ben pedig tűzvész által el is pusztult. Majd 1850-ben a község só raktárát alakították át templommá (URL 10). A templom első tornyát 1903-ban kapta, amikor az épületet kibővítették.

Mivel Tiszaújlak települését többször is árvíz pusztította, így a templom is megsérült, felújították és 1971-ben szentelték fel, mai napig ez a templom szolgálja a híveket (URL 10).

A görögkatolikus templom bejegyzései szerint, melyek az 1775. évből származnak a gyülekezet még rendelkezett templommal. Azonban a feljegyzések hiányában az 1800-as évekig a templomi adatok hiányosak. A jelenleg is álló templom a 19. század elején (1806-ban) épült. Az ikonosztáza a 20. században készült el (URL 11).

A római katolikus hívek első templomáról még 1332-ből található feljegyzés dokumentumokban. Mivel az évszázadok során a településre, mint a török, úgy a tatárok is betörték, a templom sem úszta meg a pusztítást, lerombolták. A község jelenlegi római katolikus templomát 1788-ban építették újra, stílusa barokk. Tornya pedig már klasszicista stílusban épült a 19. században. A templomot Szent Ilona tiszteletére szentelték fel. A templomtól nem messze található a Nepomuki Szent János kápolna, amely a templom részét képezi (URL 12).

A Tiszaújlaki pravoszláv templom építése a 21-ik század első felében kezdődött el és pár éven sikeresen fel is építették. A templom átadására 2005-ben került sor, addig a hívek a templomudvaron található kis kápolnába tudták meghallgatni a szentmisét (TISZAÚJLAKI ÖNKORMÁNYZAT, 2021).

Természeti értékek

A **Tisza**: Kárpátalja folyói a Duna medencéjéhez tartoznak, így a Tisza is. Ukrajnában a folyókat 3 csoportba osztják a folyómedence területe, hossza, bővízúsége, vízenergiái készlete, valamint közlekedési lehetősége alapján. A Tisza, ezen feltételek szerint Ukrajna legnagyobb folyói közé tartozik. Típusa szerint a hegyvidéki folyók közé sorolják (szűkek a völgyei és meredek az oldalai). Teljes hossza 966 km, Ukrajnában 201 km található. Vízyűjtő területe 153 ezer km² (IZSÁK T., 2007).

A Tisza Ukrajna területén több országgal is államhatárt képez. 61 km-en át képezi az államhatárt Ukrajna és Románia között. Ukrajna és Magyarország államhatárát egy 25 km hosszú szakaszon képezi a Tisza Tiszaújlaknál kezdve (URL 13)

Rendezvények, hagyományőrzés

Tiszaújlakon jelenleg két család foglalkozik hagyományőrzéssel, olyan tevékenységgel melynek köszönhetően a község hagyományokat tud ápolni. A bőrdíszművességgel a Petrusinec család foglalkozik, ez a mesterség a családban apáról fiúra szállt, és a mai napig is fennmaradt. Elmondható, hogy csak minőséges bőrrel, és csak minőséges tárgyakat adnak ki a

kezük közül, legyen az egy karkötő vagy tarisznya. A következő mesterség, melynek köszönhetően egy másik fajta hagyomány is él még a községben az a fafaragás. Ezt a tevékenységet a Tóth család családfője gyakorolja. Munkája során igényesen megművelt bútordarabokat, faldíszeket, kapu részleteket ad ki kezei közül.

Tiszaújlak fontos rendezvénye a Turul rendezvény, melynek köszönhetően évente megemlékezésre kerül az első kuruc győzelem, amelyet II. Rákóczi Ferenc vívott Tiszaújlak és Tiszabecs határában. Tiszaújlak községében szintén megrendezésre kerül a falunap, de sajnos nem minden évben (KOVÁCS I., 2021).

2.4.2. Tiszabecs nevezetességei, emlékhelyei, turisztikai objektumai

Turisztikai szempontból a magyarországi Tiszabecs nagyközség az Észak-Alföld turisztikai, valamint az Alföld és Tisza-tó marketingrégió részét képezi (URL 14).

Az Észak-Alföld turisztikai régióra jellemző a falusi vendéglátás/turizmus, ezért nem meglepő, hogy a régiók között a legtöbb vendégéjszaka száma ebben a régióban összpontosul. Turizmus szempontjából inkább a belföldi turizmus dominál Szabolcs-Szatmár térségében. A turizmus számára ebben a megyében hátráltató hatásként léphet fel az, hogy a vendéglátó egységek száma lassan bővül, ennek ellenére az ellátás minősége egyre inkább javul. A régió egyaránt gazdag álló és folyóvizekben, ennek köszönhetően lehetőség nyúlik a víziturizmus számára is (Tiszabecs-Tisza) (BÁCSKAINÉ PRISTYÁK E., 2008).

Épített örökség: templomok

A jelenlegi templom elődje még 1469-ben épült fel kőből. Akkoriban még nem tartozott a református gyülekezethez, papja pedig már az 1332-34-es évek során pápai tizedjegyzékekben említett Péter volt. Majd csak 1696-ban került a templom a reformátusokhoz, amely saját parókiával is rendelkezett. 1864. április 19-én a faluban árvíz pusztított, ennek következtében a templom a Tiszába omlik, így megsemmisül (ENTZ G., 1987).

Tiszabecs nagyközség legkiemelkedőbb épített öröksége az impozáns megjelenésű református templom, amely 1907-1910 között épült Ivánka Lajos tervei alapján gótikus stílusban. Orgonáját 1941-ben kapta meg (URL 15).

4. ábra. Tiszabecs református temploma

(Forrás: URL 16)

Épített örökség: emléktáblák, emlékművek

A református gyülekezet számára, egy református leányiskola lett létrehozva 1800-as évek végén. Ennek megvalósításában fontos szerepet játszott **Geczeő Gedeon**, aki alapítványt hozott létre, hogy azon keresztül segítse e nemes ügyet. Az ő emlékére a templom udvarába, a templom előtt egy **sírkő** áll.

A nagyközség határa fontos szerepet játszott a történelemben, pontosabban a II. Rákóczi által vezetett szabadságharcban. Mivel a határában vívták az első győztes harcot a kurucok, ezért a **tiszabecsi átkelés** emlékére 1903-ban a templom udvarkertjében emlékművet állítottak. Az emlékművet az alábbi felirat díszíti:

„Itt ragyogott legelébb a szabadság égi sugára,

Mely diadalra vivé bajnoki fegyveretek,

S bár ha vak éjbe borult ragyogása:

Él szívetekben

Hirdeti nagy nevetek, s hon szerelme hevít.”(URL 17).

Mint a legtöbb községnek, Tiszabecsnek is vannak hősei. Az **elhurcoltak emlékére** és a **második világháborúban** elesett hősök számára a nagyközség kultúrházának előkertjében egy kopjafa állít emléket (URL 17).

Szabó Lőrinc emléktábla: költő és műfordító, aki elnyerte a Kossuth- és József Attila díjat, 1900. március 31-én született Miskolcon. 1998-ban a Digitális Irodalmi Akadémia posztumusz tagja lett. Tiszabecsen nagybátyja G. Szabó Mihály tiszabecsi tiszteletes-tanító élt, akit végül esperessé avattak. A költő minden nyarat 1908-18 között tiszabecsen töltötte nagybátyjánál (URL 18).

5. ábra. Szabó Lőrinc emléktábla

(Forrás: URL 19)

Tiszabecsen található egy **Izraelita temető**, amely a múltban a településen élő zsidók jelenlétét igazolja. Bár jelenleg Tiszabecsen nem élnek már zsidó lakosok, azonban az elhunyt zsidók emlékét egy gondozott temető őrzi (URL 20).

6. ábra. Izraelita temető Tiszabecsen

(Forrás: URL 20).

Természeti értékek

A Tisza: Magyarországi hossza 584 km. A Tisza folyó az Ukrajnában lévő Fehér és Fekete Tisza folyók összefolyásából keletkezik. Magyarországon a folyó szakasza Tiszabecs településénél kezdődik, itt határfolyót képez 25,2 km-en keresztül Magyarország és Ukrajna között. Szatmárcsekétől kezdődően lesz a Tisza mindkét partja csak magyar terület. A Tisza végül a Dunába ömlik Slankamennél, Szlovákiában (URL 21).

Rendezvények, hagyományőrzés

A község fontos rendezvénye a falunap, melynek keretében a község születésnapját ünneplik együtt az itt élők, és a rendezvényre érkező vendégek. A COVID-19 pandémia miatt az utolsó ilyen rendezvény 2019-ben valósulhatott meg. A rendezvényen általában ismert magyarországi fellépők is megfordulnak, az utóbbin pl.: Bódi Guszti és Margó, Dér Heni, Katus Attila.

A községben működik egy hagyományőrző egyesület „II. Rákóczi Ferenc Hagyományőrző Egyesület”, melynek célja a hely (népdalok, néptáncok, kézműveskedés, pl.: húsvéti tojásfestés) és a Rákóczi hagyományok ápolása (megemlékeznek a Tiszabecs és Tiszaújlak határában vívott első kurucz győzelemre, stb.) (TISZABECSEI ÖNKORMÁNYZAT, 2021).

3. KUTATÁSI MODSZEREK ÉS EREDMÉNYEK

Szakkolgozatom elvégzése során primer és szekunder módszereket alkalmaztam. A szekunder módszer elvégzése fontos volt a munkám szakirodalmi feldolgozásának részében, mivel itt a témámmal kapcsolatos tudományos cikkeket, publikációkat, tanulmányokat és a célterület történelmi hátterét dolgoztam fel. Ezeket a munkákat olyan kutatók, és írok publikálták, melyek a témával kapcsolatos információkat alaposan tanulmányozták és feldolgozták. Munkám során segítséget nyújtott számomra: FEHÉRVÖLGYI B. (2010), NAGY A.(2007), ING. LUKČO M.(2013), EGÉR GY. (2000), SZÉKELY A. (2013), DR. KOVÁCS Z. (1990), PIVÁRCS I.(2010), ENTZ G. (1987), DUPKA GY. (2012), és persze más szakemberek írásai is, melyeknek köszönhetően új, érdekes és fontos dolgokat tudhattam meg a határ menti turizmussal, illetve a célterület adottságaival kapcsolatosan. A szakirodalom mellett internetes forrásokat, és internetes cikkeket is felhasználtam.

A primer módszer egy általam elvégzett önálló kutatást rejt, melyet két kérdőíves felmérés (2019 Tiszaújlak, 2020 és 2021 Tiszabecs) és mélyinterjú lekérdezés (2021) segítségével kiviteleztem. Az általam elvégzett kutatás és a felhasznált kérdőív a DANCS L. által 2002-ben elvégzett hasonló felmérése és annak feldolgozási módszerei mintáján történt. Tiszaújlak községében összesen 124 kérdőívet töltöttem ki személyes megkérdezés során, a 2001-es népszámlálás statisztikai adatait (ЗАКАРПАТСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ, 2003) figyelembe véve ez a felnőtt lakosság 5%-át jelenti. Tiszaújlak esetében egyelőre meghatározott kvótával dolgoztam, ami a válaszadók korát és nemét illeti. Ezen kívül egy előre kidolgozott útvonalon haladtam, melynek lényege az volt, hogy minden negyedik háztartásban élő személy által töltessek ki egy kérdőívet. Tiszabecs községében pedig a COVID-19 világjárvány korlátozó hatásai miatt egy online kérdőíves felmérést alkalmaztam. A TISZABECSEI ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL adatait figyelembe véve megállapítható, hogy az online kérdőívezés nem tette lehetővé az első mintához hasonló, különböző szociodemográfiai jellemzők szerinti minta begyűjtését. Ebben az esetben csak az 5%-os lekérdezést és az arányos nemi megoszlást tudtam megvalósítani, szám szerint ez 55 kérdőívet jelent. Az online kérdőívet a Google űrlapok segítségével készítettem el.

A két határmenti szomszédos településről begyűjtött kérdőíveket egy összehasonlító elemzés alá vettem. A lakosság eltérő vagy hasonló véleményét figyelve a következő témakörökben vizsgáltam:

- határ-övezet, szomszédság és határmentiség;

- mentális térkép;
- turizmus és üdülési szokások;
- a települések turizmusa, turizmusfejlesztése.

Mindkét község esetében nehézséget okozott az, hogy bizonyos kérdéseknél nem oda illő választ adtak, vagy esetleg nem válaszoltak csak a kérdés felére, emiatt pedig elveszett a válaszok jelentősége.

A kérdőívezés mellett összesen 5 mélyinterjút készítettem el olyan személyekkel, akiknek rálátásuk van a települések turisztikai helyzetére, azok fejlesztési lehetőségeire, negatív és pozitív hatásaira.

Mivel munkám egésze a turizmusra terjed ki, ezért fontosnak tartottam elvégezni a két település turisztikai jellegű felmérését, ahol a helyi nevezetességekről, vonzerőkről, illetve a szolgáltatási szférában megjelenő egységekről, a fogadókészségről írok.

A kérdőíveket az IBM SPSS Statistics 25.0 program segítségével dolgoztam fel Tiszaújlak esetében, Tiszabecsnél pedig a Google űrlap kérdőívelemző programja volt segítségemre. Az összehasonlító elemzéshez a táblázatokat és diagramokat az Microsoft Excel segítségével hoztam létre.

3.1. A települések intézmény és szolgáltatórendszerének bemutatása

Munkám során figyelmet fordítottam arra is, hogy a két település milyen turisztikai egységekkel rendelkezik, melyeket az ide utazó turisták, vagy akár az itt élő lakosok igénybe vehetnek. Emellett, hogy van-e posta, elsősegélyt nyújtó központ a településen. Felmérésem során összeszámoltam hány szolgáltatási célú üzlettel rendelkeznek a települések, azaz éttermekkel, élelmiszerüzletekkel, ruhás boltokkal, gyorsbüfékkel stb. (1. táblázat).

A turizmus szempontjából kifejezetten fontosak a települések elszállásolási és ellátási egységei. Ebből a tekintetből elmondhatjuk, hogy Tiszaújlakon jóval kevesebb szálláshely kapacitás, mint a szomszédos Tiszabecsen. Tiszaújlakon összesen két szálláshely található, melyből egyik a „Viktória” panzió, amely csak nyáron fogad vendégeket és összesen 11 férőhellyel rendelkezik. A másik pedig a „Régi idők udvara” 6 férőhellyel rendelkezik, és az év bármelyik napján fogad vendégeket. Tiszabecsen viszont négy szálláshely található, a legtöbb férőhellyel a „Vidám Delfin Kemping, Panzió” rendelkezik, összesen 104 fő befogadására alkalmas. Ezt követi „Bornemissza kúria wellness apartman”, amely összesen 20 főt képes fogadni. A „Pál vendégház” pedig 5 férőhellyel rendelkezik. Található még egy kemping is, a „Dió-Liget” Kemping, mely maximum 300 fő befogadására képes. Az ide

érkező turisták a saját sátraikat, lakókocsijaikat használják szálláshelyként, a kemping csak a területet biztosítja.

1. táblázat. A településen lévő intézmények és kereskedelmi egységek összessége

Szolgáltató és kereskedelmi egységek	Tiszaújlak (db)	Tiszabecs (db)
Étkezés, szállás		
Étterem, Rendezvényteremmel	2	0
Szálláshely	2	4
Bisztró	1	2
Gyors étkezde	3	1
Bolthálózat, egyéb kereskedelmi egységek		
Élelmiszer (vegyes) bolt	15	5
Használt ruha kereskedés	2	1
Ruhaüzlet	5	2
Virágbolt	2	0
Egyéb kereskedelmi üzlet	6	2
Patika	3	1
Piac	1	0
Pékség	2	0
Egyéb szolgáltatások		
Szépségszalon	1	0
Bankautomata	2	1
Takarékszövetkezet	0	1
Biztosítói fiók	2	0
Pénzváltó	3	0
Benzinkút	8	0
Autómosó	2	0
Összesen:	63	20

(Szerk., Ápsaj K., 2021)

Az ellátás tekintetében elmondható, hogy Tiszaújlak szempontjából több lehetőség van, mint Tiszabecsnél. Ez jól látható már a településeken lévő intézmények és kereskedelmi egységek számából is. Tiszaújlakon sokkal több embert tudnak ellátni étkeztetéssel, mint Tiszabecsen, mivel ott összesen csak 2 bisztró áll rendelkezésre, még Tiszaújlakon 7 étkezésre alkalmas szolgáltatói hely található. Tiszaújlak esetében rendezvények megszervezésére is van lehetőség, mivel 2 rendezvényteremmel rendelkezik, Tiszabecs esetében pedig nem áll mód rendezvényterem használatára. Viszont szálláshely biztosításában Tiszabecs dominál, mivel több szálláshellyel és férőhellyel rendelkezik, mint Tiszaújlakon. BALOGH LAJOS

(2021), tiszabecsi lakos elmondása szerint: *„Bár már most számos férőhellyel rendelkezik településünk, és több száz turista számára képes szállást biztosítani, ez még sem jelenti azt, hogy nincs igény újabb és újabb szálláshelyek kialakítására, annak érdekében, hogy ennél több turistát is tudjunk fogadni”*. Tiszaújlak esetében említésre méltó, hogy a KMTT oldalán találhatóak minősített házak, de a településen a minősítő táblák, melyek ezeket a házakat jelölnék nincsenek elhelyezve, ezért ezeket a házakat egyelőre nem lehet beszámolni a valódi szállásadók körei közé (URL 22). Tiszaújlak polgármestere KOVÁCS ISTVÁN (2021) meg is jegyezte, hogy: *„Tiszaújlak számára fontos lenne olyan vendégházak kialakításán gondolkodni, melyek szezontól függően működnek, mivel történelmi emlékhelyeink, amelyeket az ideutazó turisták meglátogatnak fontos látnivalók, ezért az év minden idejében fordulnak meg itt turisták, és mennyivel jobb lenne a településnek is és a turistáknak is, ha egy hosszú nap után nem kéne tovább utazni más településre szálláshely miatt”*.

A bolt- és kereskedelmi hálózatot figyelembe véve Tiszaújlakon megint több lehetőség adódik, mint Tiszabecsen, mivel itt jelen vannak olyan boltok, kereskedelmi egységek, melyek Tiszabecsen nem (pékség, piac, virágosbolt). Az átutazóban vagy az ideérkező turisták számára fontos egységek, mint pl. bank automaták, pénzváltó fiókok, biztosítófiókok, benzinkutak szintén csak Tiszaújlak településén találhatóak meg, Tiszabecsen egy takarékszövetkezet van elhelyezve, amely a turisták esetleges pénzbeli dolgait oldhatja meg (váltás, átutalás).

Egyéb információként jó tudni, hogy a településeken megtalálható az összes mobilszolgáltató hálózat (országnak megfelelően), de még egyes magyarországi, valamint ukrainai szolgáltatók hálózatai is elérhető a szomszédos településeken a határközelség miatt. Tehát a településeken működik a mobil internet is.

3.2. A kutatási eredmények bemutatása

3.2.1. Az adatközlők szociáldemográfiai jellemzői

A két település (Tiszaújlak és Tiszabecs) felnőtt (a 18 életévét betöltő) lakosságának 5%-át kérdeztem meg, illetve kértem meg a véleményük nyilvánítására egy kérdőív segítségével, megőrizve az adatközlők anonimitását. Tiszaújlakon így összesen 124 kérdőív, Tiszabecsen pedig 55 kérdőív került kitöltésre.

2. táblázat. Az adatközlők szociáldemográfiai jellemzői

Nem	Az adatközlők száma (Tiszaújlak)	Az adatközlők száma (Tiszabecs)
Férfi	58 fő	26 fő
Nő	66 fő	29 fő
Életkor	Tiszaújlak	Tiszabecs
18-30	50 fő	28 fő
31-40	33 fő	8 fő
41-50	13 fő	8 fő
51-60	24 fő	5 fő
60 felett	4 fő	6 fő
Végzettség	Tiszaújlak	Tiszabecs
Kevesebb, mint 8 osztály	0 fő	1 fő
Általános iskola	32 fő	7 fő
Érettségi	0 fő	7 fő
Szakk munkásképző intézet, szakiskola	29 fő	11 fő
Szakközépiskolai, gimnáziumi érettségi	14 fő	7 fő
Főiskola	14 fő	12 fő
Egyetem	35 fő	10 fő
Foglalkozás	Tiszaújlak	Tiszabecs
Vállalkozó	21 fő	6 fő
Közalkalmazott	21 fő	8 fő
Alkalmazott	18 fő	14 fő
Nyugdíjas	27 fő	6 fő
Tanuló	12 fő	11 fő
Háztartásbeli	5 fő	5 fő
Munkanélküli	5 fő	5 fő
Egyéb	5 fő	0 fő

(Szerk., Ápsaj K., 2021)

Tiszaújlak esetében a válaszadók 46,77%-a férfi és 53,22%-a nő. Tiszabecsen szintén a nők aránya dominál, mivel itt 52,70%a női és 47,30%a férfi arány. Korosztályt tekintve Tiszaújlakon a válaszadók közt a 31-40 évesek dominál (26,60%), Tiszabecsen pedig a 18-30 évesek (51,50%). A válaszadók legmagasabb végzettségénél pedig az egyetem dominál 28,20% arányban Tiszaújlakon, Tiszabecsen pedig a főiskola 21,80% arányban.

A szociáldemográfia egyik fontos jellemzője a megkérdezettek foglalkozása, melynek köszönhetően meg tudtam vizsgálni azt, hogy a két településen élő emberek közül mennyien foglalkoznak vagy tudnának foglalkozni olyan tevékenységgel, amely hozzájárul/járulhat a turizmus fejlődéséhez.

A 2. táblázatból láthatjuk, hogy Tiszaújlakon a legtöbb válaszadó személy már nyugdíjas, Tiszabecsen pedig alkalmazottként dolgozó. Fontos kiemelni Tiszaújlak részéről a vállalkozókat is, akik különbözőboltokat/üzleteket üzemeltetnek a községben, így a határnak köszönhetően nap mint nap több bevásárló turistát tudnak ellátni élelmiszerrel, ruházati cikkel és egyéb háztartási termékekkel.

Azt is szükséges kiemelni, hogy Tiszaújlakon a különböző termékek árai alacsonyabbak, mint a határon túl, ezért nem meglepő, hogy inkább a magyarországi lakosok járnak át Ukrajnába vásárolni és nem pedig fordítva, ez magyarázhatja azt is, hogy Tiszabecsen sokkal kevesebb a vállalkozó, mint Tiszaújlakon.

3.2.2. A lakosság attitűdvizsgálata a település turisztikai lehetőségeivel kapcsolatban

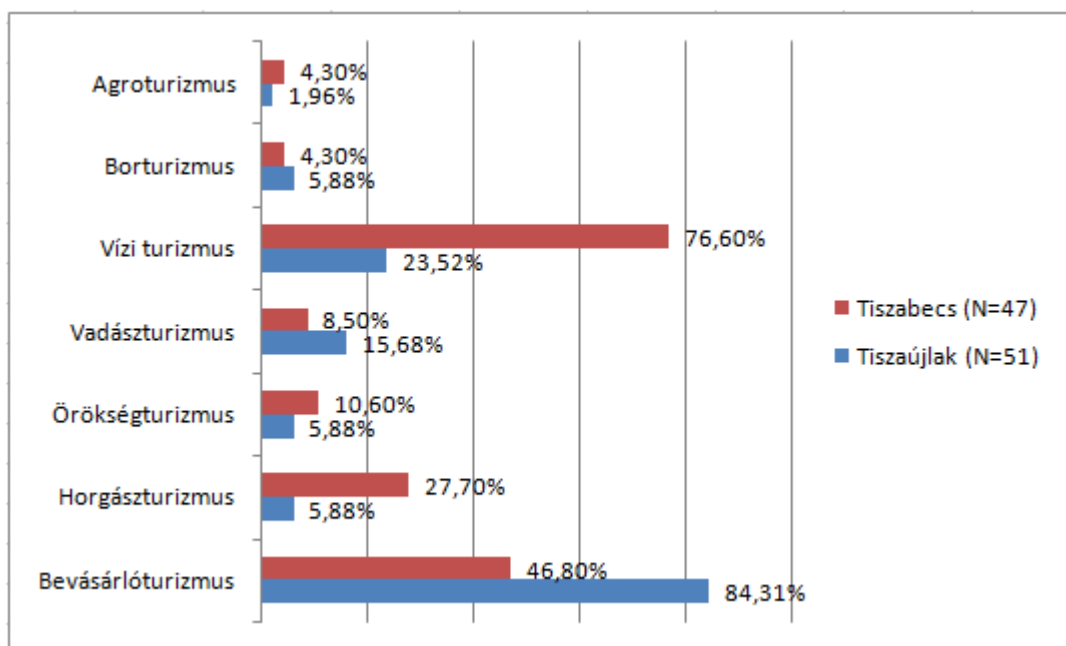
Tiszaújlak és Tiszabecs területi elhelyezkedése a saját országukon belül periférikusnak nevezhető, ugyanis a határvidékhez tartoznak, s ebből kifolyólag az adott ország központjához képes távol helyezkednek el. Magyarország európai uniós csatlakozását követően a schengeni határ Ukrajna és Magyarország közé tevődött át, így mondhatjuk, hogy Tiszaújlakot Tiszabecstől a schengeni határ választja el, vagy éppen köti össze, ez csak nézőpont kérdése. A határ egy település életére lehet pozitív és negatív hatással is. A határközelségének köszönhetően azonban gyakrabban és többen fordulnak meg a településeken, mint például egy határtól több kilométerre elhelyezkedő községben. Mivel a legtöbb határmenti településen jelen van a turizmus valamilyen mértékben, így munkám során fontosnak tartottam megvizsgálni, mi a helyzet a turizmussal konkrétan ezen a két településen. Jelen van-e, ha igen annak melyik fajtája, és milyen hatása emelkedik ki jobban.

Tiszaújlak esetében a megkérdezett lakosok többsége (58,87%) úgy vélekedik, hogy bár a határ közelében élnek, itt mégsem sikerült a turizmusnak utat törni, ezért nincs is jelen ilyen tevékenység a közösség életében. Viszont a válaszadók másik része (41,13%) kiáll amellett, hogy a turizmus igen is jelen van a településen, és emelet képes hatást is gyakorolni a közösség életére.

Tiszabecs esetében a megkérdezett lakosok döntő többsége, 80,00%-a szerint a településen jelen van a turizmus, és csupán 7,30%-a szerint nincs jelen, míg 12,70%-a nem tudott választ adni erre a kérdésre. A válaszok alapján elmondható, hogy Tiszabecs életében sokkal jobban sikerült a turizmusnak helyet kapni a településen, mint Tiszaújlak esetében.

Mivel a válaszadók véleménye szerint bár más-más arányban, de még is jelen van a turizmus mindkét településen, így fontosnak tartottam megvizsgálni, hogy konkrétan milyen turizmus típusok azok, amelyekkel foglalkozhatnak a helyi lakosok. E kérdés esetében több

választ is megadhattak az adatközlők. Tiszaújlak esetében kimagaslóan dominál a bevásárlóturizmus (84,31%) az adatközlők szerint, amely a helyi kedvező árakkal magyarázható, illetve a többi között nagyobb arányban jelenik meg még a vízi- (23,52%) és a vadászturizmus (15,68%) (7. ábra). Tiszabecs esetén pedig láthatjuk, hogy a víziturizmus (76,60%) jelenik meg erőteljesebben a településen a válaszadók véleménye szerint (3. ábra), ez pedig a Tisza folyónak és a rajta történő túrák nagyobb arányú kihasználtságának köszönhető. Ezen kívül itt is megjelenik – bár alacsonyabb arányban, mint Tiszaújlakon a bevásárlóturizmus (46,80%), illetve itt a vadász- helyett a horgászturizmusnak (27,70%) van nagyobb jelentősége.

7. ábra. Turizmus típusok Tiszabecsen és Tiszaújlakon
(Szerk., Ápsáj K., 2021)

Ha egy település életében bármilyen formában jelen van a turizmus idővel elkerülhetetlen az, hogy turisták érkezzenek ide, akár átutazó formában, akár tartózkodás céljából. Tiszaújlak és Tiszabecs esetében fontos megemlíteni, hogy a vendégéjszakákat produkáló turizmus még nem elterjedt, tehát napjainkban nem jellemző a két településre, hogy az ideérkező turisták megszálljanak itt.

Egy turista abból a célból utazik, hogy új helyeket, szokásokat ismerhessen meg, hogy láthasson történelmi, vagy természeti értékeket, stb. Mindkét településen a válaszadók segítségével felmértem, hogy melyek azok a nevezetességek, természeti értékek, és egyéb látnivalók, amelyekre az itt élő lakosok felhívják az ideutazó turisták figyelmét.

Mivel Tiszaújlak és Tiszabecs határa fontos történelmi eseménynek adott helyszínt, ugyanis itt vívta II. Rákóczi Ferenc az első győztes csatáját, így nem meglepő, hogy a két közösség megkérdézett alanyai ehhez az eseményhez kötött emlékhelyeket, emlékműveket fontos látnivalónak nevezték meg. Tiszaújlak esetében: Turul emlékmű (75 említés), egykori sóhivatal/sóház (27 említés), Esze Tamás emléktábla (10 említés), emellett említésre kerültek még: a templomok (14 említés), a település egyéb emlékművei (5 említés). Az egyetlen természeti érték, amit megneveztek az a Tisza (16 említés). Szórakozási lehetőségekként a Turul ünnepséget (4 említés) és a falunapot említették. Egy személy fontosnak tartotta megemlíteni a bórdíszmű készítését is a településen, ezzel jelezve, hogy a településen jelen van a hagyományőrzés is, bár az adatok alapján ezt nem sokan tudják, vagy nem sokan tartják fontosnak, értéknek. Tiszabecs esetében a Rákóczi szabadságharc emlékeit őrző következő nevezetességek kerültek említésre: Rákóczi emlékmű (7 említés), bajnok mező (6 említés). Mint táji érték: a Tisza folyó (16 említés), a Tisza part (6 említés), táj és parkok (3 említés). Fontosabb építészeti egységek: református templom (19 említés), Szabó Lőrinc emlékház (6 említés), Málenyikij robot emlékmű és a csónakos fejfás temető pedig egyszer volt említve. Láthatjuk, hogy mindkét település rendelkezik több nevezetességgel is, még is voltak olyan helyi lakosok, akik úgy vélekedtek, hogy lakóhelyükön nincs olyan érdekesség, amelyre szükség lenne felhívni egy ide utazó turista figyelmét.

Maga a turizmus minden településen valamilyen változást produkál, mivel annak megjelenésével nem lesz pontosan ugyan olyan minden, mint addig volt, változások következnek be. Ezek a változások lehetnek pozitívak és negatívak, de a legjellemzőbb, hogy egyaránt alakulnak ki pozitív és negatív hatások is. A 3. és 4. táblázatban láthatjuk, hogy a két településen milyen ágazatokra hat leginkább a turizmus vagy melyekre nincs hatással egyáltalán.

Tiszaújlakon, mint láthatjuk, a legtöbb felsorolt szempontra (8-ból 5) (3. táblázat) a turizmus egyáltalán nincs hatással a válaszadók véleménye szerint. Ilyen például a szórakozási lehetőségek, vagy épp a hagyományok ápolása, amelyek bizony fontos szerepet töltenek be a turizmusban. Viszont a kereskedelmi ellátásra (52,17% - elég jó) és a szebb településkép kialakítására (34,78 % - elég jó) már a vélemények szerint elég jó hatással van a turizmus. Ez magyarázható azzal, hogy a bevásárlóturizmus a domináns turizmustípus a településen, a településkép pedig az első benyomást is alkothatja az ide látogató turisták számára, így fontos, hogy tiszta, rendezett környezetet lássanak az ide érkező vendégek.

3. táblázat. A turizmus kedvező hatásai Tiszaújlak településen

	Nagyon	Elég jó	Csak részben	Alig	Egyáltalán nem
Alapinfrastruktúra kiterjesztése	6,52%	17,39%	23,91%	26,08%	26,08%
Egyéb szolgáltatások	8,69%	15,21%	17,39%	32,60%	26,08%
Településszépítés, településkép	10,86%	34,78%	15,21%	19,56%	19,56%
Kereskedelmi ellátás javulása	15,21%	52,17%	13,04%	10,86%	8,69%
Vendéglátóipari ellátás javulása	10,86%	23,91%	15,21%	21,73%	28,26%
Szórakozási lehetőségek bővülése	6,52%	13,04%	8,69%	15,21%	56,52%
Hagyományok, népi mesterségek fejlődése	6,52%	17,39%	13,04%	26,08%	36,95%
Mezőgazdasági, kézműipari termékek értékesítése	10,86%	19,56%	15,21%	17,39%	36,95%

(Szerk., Ápsaj K., 2021)

Tiszabecs esetében (4. táblázat) egy fordított képet láthatunk, mint Tiszaújlaknál, mivel az itt megkérdezett személyek véleményükkel azt fejezték ki, hogy a turizmus a legtöbb felsorolt szempontra elég jó hatással van, és kevesebb az az ágazat, amelyre egyáltalán nincs hatással. Láthatjuk, hogy a kereskedelmi ellátás javulására (41,84%) és az egyéb szolgáltatásokra gyakorol elég jó hatást (41,81%), majd ezt követi a településszépítés, településkép (38,18%), az alapinfrastruktúra kiterjesztése (36,36%) és a hagyományok, népi mesterségek fejlődése (30,90%).

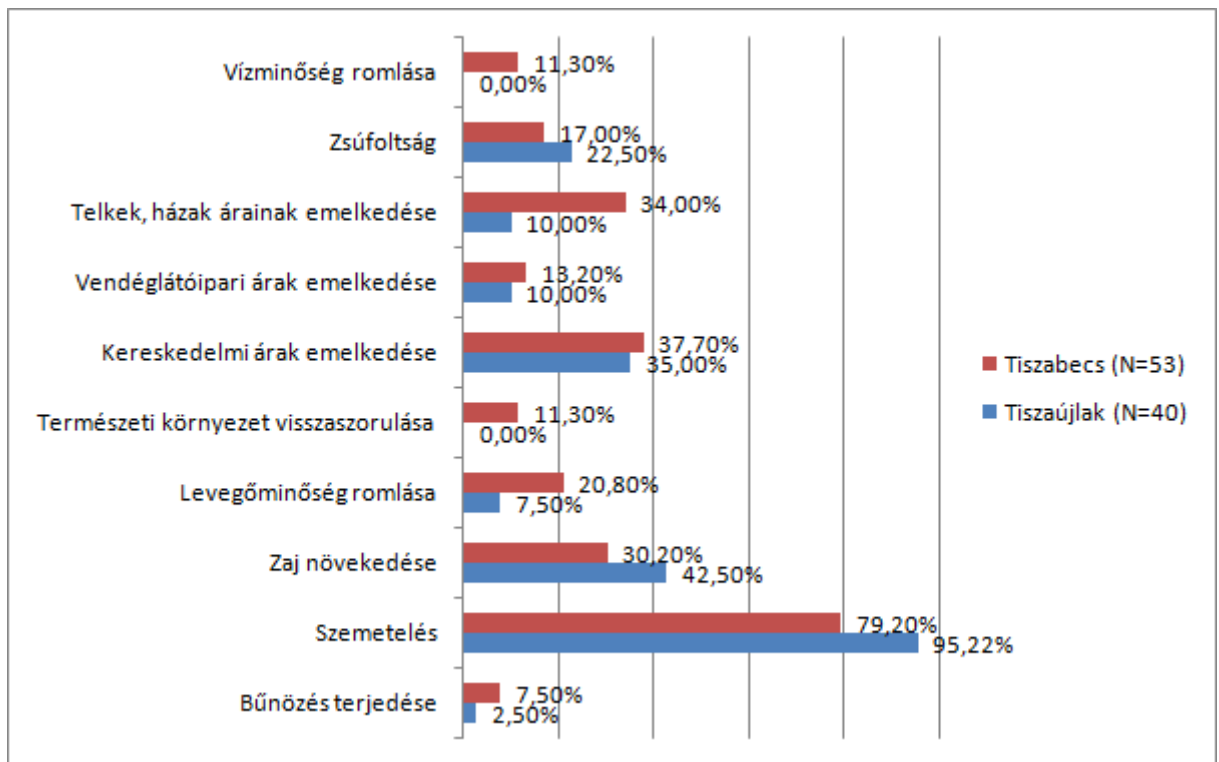
Tehát elmondhatjuk, hogy Tiszaújlak és Tiszabecs esetében is fontos szerepet játszik a turizmus hatása a kereskedelmi ellátás javulására, valamint a település szépítésére. Azonban a két község véleménye elég szerteágazó arról, hogy mennyire befolyásolja maga a turizmus a településen lévő ágazatokat. Elmondhatjuk, hogy a Tiszaújlaki lakosok szerint a turizmus nem bír olyan nagy jelentőséggel, hogy befolyásoljon más ágazatokat is nagyon vagy elég jól, de Tiszabecsen már inkább jobban kezd kibontakozni a turizmus olyan szinten, hogy elég jól befolyásoljon magán kívül más ágazatokat is.

4. táblázat. A turizmus kedvező hatásai Tiszabecs településen

	Nagyon	Elég jó	Csak részben	Alig	Egyáltalán nem
Alapinfrastruktúra kiterjesztése	9,00%	36,36%	30,90%	16,36%	7,26%
Egyéb szolgáltatások	1,81%	41,81%	23,63%	29,09%	3,63%
Településszépítés, településkép	10,90%	38,18%	29,09%	14,54%	7,26%
Kereskedelmi ellátás javulása	20,00%	41,84%	23,63%	10,90%	3,62%
Vendéglátóipari ellátás javulása	12,72%	25,45%	38,18%	12,72%	10,90%
Szórakozási lehetőségek bővülése	10,90%	14,54%	27,27%	25,45%	21,81%
Hagyományok, népi mesterségek fejlődése	3,63%	30,90%	25,45%	21,81%	18,17%
Mezőgazdasági, kézműipari termékek értékesítése	7,27%	25,45%	29,09%	23,63%	14,53%

(Szerk., Ápsaj K., 2021)

Meg kell említeni, hogy a turizmusban nagy potenciál van, ezért annak pozitív hatása idővel jobb képet mutathat mindkét községben, azonban a válaszadók szerint, sajnos a pozitív hatással növekszik a negatív hatás is. A két településen a válaszadók több választ adhattak arról, hogy szerintük melyek ezek a negatív hatások. Tiszaújlak (95,22%) és Tiszabecs (79,29%) esetén is a legelterjedtebb a személtelés. Tiszaújlakon ezt követi a zaj növekedése (42,50%), a kereskedelmi árak növekedése (35,00%), illetve a zsúfoltság (22,50%). Bár a két települést egy határ választja el, a turizmus hatásai teljesen másképp alakulnak a vélemények szerint mindkét helyen. A tiszabecsi adatközlők többször említik a negatív hatásokat, mint a tiszaujlakiak, mivel Tiszabecsen 53 válaszadó válaszolt a kérdésre, míg Tiszaújlakon csak 40. Ez azt tükrözi, hogy bár jóval több a pozitív hatása a turizmusnak a településen lévő ágazatokra, mint Tiszaújlakon, de emellett sajnos jobban elterjed a negatív hatás és annak több formája is. A válaszadók között említésre kerül a kereskedelmi árak növekedése (37,70%), telkek/házak árának növekedése (34,00%), zaj növekedés (30,20%), levegőminőség romlása (20,80%), zsúfoltság (17,00%) (8. ábra).

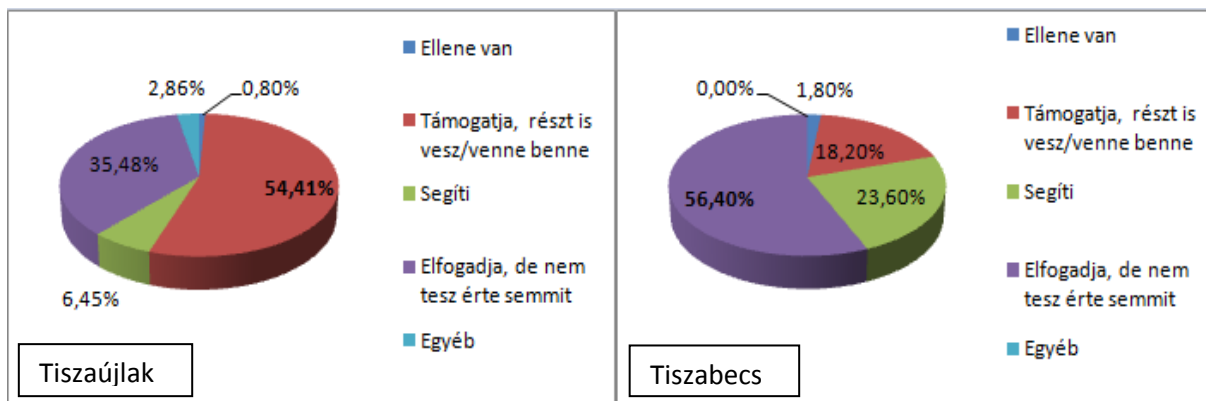

8. ábra. A leggyakoribb negatív hatások a településeken

(Szerk., Ápsáj K., 2021)

Azt követően, hogy a megkérdezett alanyokkal tisztáztuk a turizmus jelenlétét a településen, formáit és hatásait, megvizsgáltam azt is, hogy az egészet összegezve mennyire támogatják a turizmus fejlődését, valamint kitértem arra a kérdésre is, hogy milyen fejlesztésekről tudnak, ami a turizmus érdekében van jelen a településen.

Mint láthatjuk a 9. ábrán Tiszaújlak és Tiszabecs lakosainak eléggé eltérő a véleménye a turizmushoz való hozzáállást illetően, azt azonban fontos kiemelni, hogy mind két településen csupán 1-1 ember van a turizmus ellen. Tiszaújlakon (54,41%) sokkal többen vesznek, vagy vennének részt a turizmusban, mint Tiszabecsen (18,20%), de Tiszabecsen (23,60%) sokkal többen segítik, mint Tiszaújlakon (6,45%) ezt a tevékenységet. A felmérés során kiderült az is, hogy Tiszabecsen a legtöbb megkérdezett alany (56,40%) elfogadja, hogy van turizmus a településen és fejlődik, de nem tenne ennek érdekében személy szerint semmit.

9. ábra. A turizmus fejlődésének támogatása Tiszaújlakon és Tiszabecsen

(Szerk., Ápsáj K., 2021)

A turizmus egy olyan ágazat, ami folytonos innovációk sorát produkálja, ezért sokszor nem elég az, hogy csak a helyi lakosok akarjanak tenni annak a fejlődéséért, hanem szükségesek konkrétan turisztikai célú fejlesztések, amelyek megvalósításához az állam, vagy külföldi pályázatok segíthetnék hozzá a településeket.

A válaszadók véleménye szerint elmondható, hogy Tiszabecsen sokkal több ilyen fejlesztés van jelen, mint Tiszaújlakon. Ezért nem meglepő az sem, hogy a tiszabecsi lakosok között többen tudnak ilyen fejlesztésről (15 válaszadó), mint Tiszaújlakon (4 válaszadó).

Tiszabecsen a turizmus fejlesztésének érdekében kempingeket, illetve vendégházakat alakítanak ki, fejlesztik a turizmus több típusát is (vízi, horgász, falusi), valamint nagy gondot fordítanak az utak javítására. Tiszaújlakon a válaszadók csupán egy ilyen fejlesztésről tudnak, amit az Egan Ede program biztosít. Tehát elmondható, hogy jelenleg Tiszabecs esetében sokkal több lehetőség van a turizmus fejlesztésére, a turisták fogadására, mint Tiszaújlak esetében.

3.2.3. Határ-övezet, szomszédság és határmentiség

A történelem során gyakran kerültek bizonyos területek, és ezzel azok települései más-más közigazgatás, ország részéhez. Így nem meglepő, hogy napjainkban vannak olyan települések, melyek évekkel ezelőtt még szomszédos településeket képeztek, de ma már csak határmenti szomszédos települések, mivel a történelem alakulásával egy határ választotta el őket, így két különböző ország részéhez tartoznak. Ez a példa tekinthető meg Tiszaújlak és Tiszabecs esetében is. A két település, mint ahogy a két ország (Ukrajna és Magyarország) is hosszú éveken keresztül szigorúan el voltak zárva egymástól, aztán a rendszerváltást követően

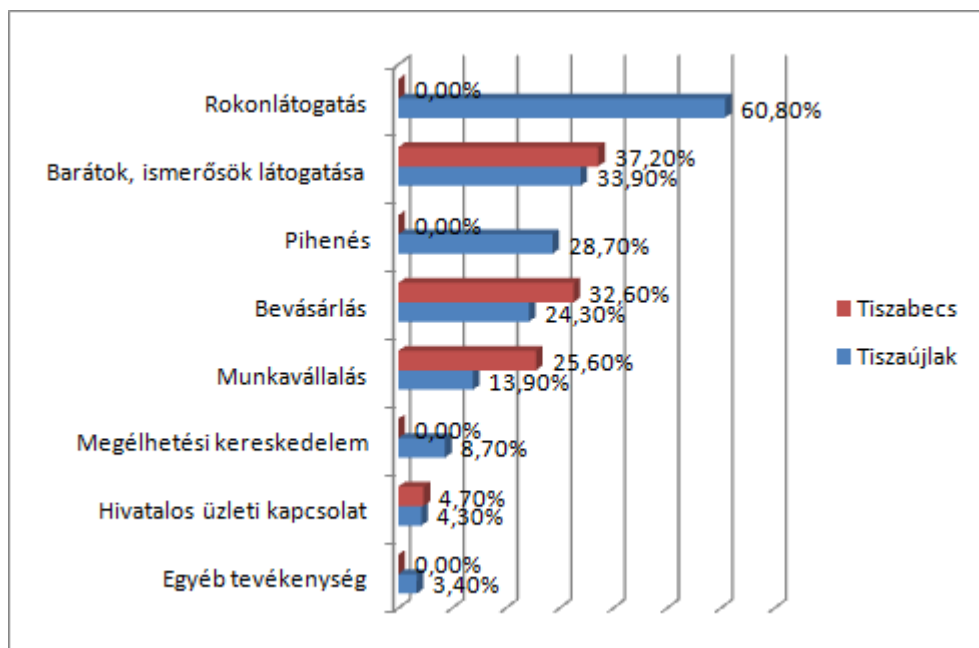
enyhült a helyzet és egyre több határátkelő nyílt a két ország között, s az egyik ilyen határátkelő konkrétan az általam vizsgált célterületen.

Munkám ezen fejezetében azt vizsgáltam, hogy a két településen élő lakosoknak van-e kapcsolatuk konkrétan a szomszédos országgal, településsel, ha igen mióta tart ez a kapcsolat, és milyen annak a jellege, stb.

A vizsgálat során kiderült, hogy a tiszaujlaki lakosok 92,70%-a rendelkezik kapcsolattal a szomszédos országgal, míg 7,30% nem rendelkezik ilyen kapcsolattal. Tiszabecsen bár eltér ez az arány kicsit a tiszaujlakitól, de itt is a válaszadók nagyobb része 80,00% rendelkezik ilyen kapcsolattal, míg 20,00% nem. A magas arány, amely a kapcsolat jelenlétét mutatja mindkét oldalról, magyarázható a közös történelmi múlttal is, mivel nagyon sok családot, barátot és ismerősöket választott el a határ, akik ma is tartják a kapcsolatot, illetve a napjainkra jellemző megélhetési lehetőségeket keresik

Mindkét település esetében megfigyelhető az, hogy egyes megkérdezett válaszadók számára már régóta tart a kapcsolat a szomszédos országgal, míg másoknak még elég friss ez a dolog. Tiszaujlaki oldalról a legrégebbi kapcsolat 1951 óta tart, Tiszabecs oldaláról pedig 1960 óta. A legújabb kapcsolatok pedig Tiszaujlak oldaláról 2017-ben, Tiszabecsen pedig 2018-ban alakult ki. Összegezve, Tiszaujlak esetében a kapcsolatok 50,00%-a tehető a 2000-es évek elé, és 35,48%-a a 2000-es évek utánra, a válaszadók 14,50%-a nem válaszolt. Tiszabecsen pedig a kapcsolatok 27,27%-a tehető a 2000-es évek elé, és 40,00%-a a 2000-es évek utánra, a válaszadók 32,72%-a nem válaszolt.

Minden kapcsolatnak van valamilyen jellege, ez ebben az esetben sincs másképp, ezért munkám során figyelmet fordítottam arra is, hogy a válaszadók kapcsolatának jellegét a szomszédos országgal megismerhessem. A válaszadóknak lehetősége volt több válaszlehetőség közül, akár többet is választani, ami a tiszaujlaki válaszadók körében meg is történt, de érdekes módon, a Tiszabecsen élő válaszadók csak egy tevékenységet választottak az online megkérdezéssorán (10. ábra).

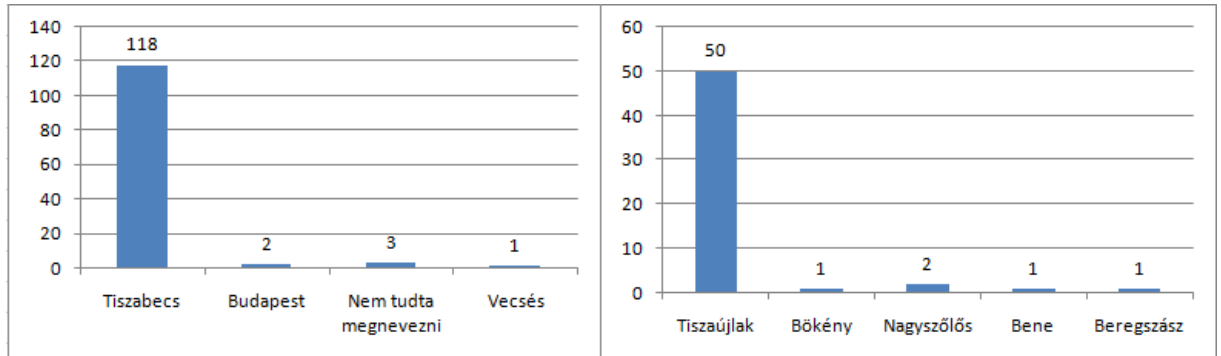

10. ábra. Az adatközlők kapcsolatának jellege a szomszédos országokkal
(Szerk., Ápsáj K., 2021)

A 10. ábrán látható, hogy a tiszaujlaki válaszadók sokkal több tevékenység által tartják a kapcsolatot a szomszédos országgal, mint a tiszabecsié. Míg a tiszaujlakiaknál a rokonlátogatás (60,80%) dominál, addig a tiszabecsiéknél ez az opció nem is jelenik meg a válaszokban. A barátok, ismerősök látogatása viszont mindkét esetben fontos szerepet tölt be, Tiszaújlak esetében a második helyen szerepel (33,90%), Tiszabecsen pedig ez a legfontosabb kapcsolati tényező (37,20%). Láthatjuk, hogy a két település lakosai kölcsönös módon bevásárlási (Tiszaújlak 24,30%, Tiszabecs 32,60%) és munkavállalási (Tiszaújlak 13,90%, Tiszabecs 25,60%) szándékkal is tartják a kapcsolatot a szomszédos országgal, valamint mindkét esetben majdnem arányosan jelen van a hivatalos üzleti kapcsolat is (Tiszaújlak 4,30%, Tiszabecs 4,70%). A tiszaujlaki válaszadók az alábbi tevékenységeket sorolták még fel, aminek köszönhetően kapcsolatot tartana a szomszédos országgal: pihenés (28,70%), megélhetési kereskedelem (8,70%), és az egyéb tevékenység (3,40%), ami a külföldön való tanulást és diplomaszerezést jelentette a válaszok szerint.

Fontosnak tartottam megvizsgálni azt is, hogy mennyire ismerik jól konkrétan a szomszédos határmenti települést a válaszadók. Bár a legtöbben úgy gondolnánk, hogy egyértelmű dolog, hogy mindenki ismeri a határos településeket, de ez még sincs így minden esetben. Tiszaújlak és Tiszabecs esetén is megfigyelhető az, hogy nem minden válaszadó van tisztában a konkrét szomszédos határmenti település névvel (11. ábra). A legtöbben azonban mindkét oldalon helyesen nevezték meg a szomszédos települést. Tiszaújlak esetében 3-an

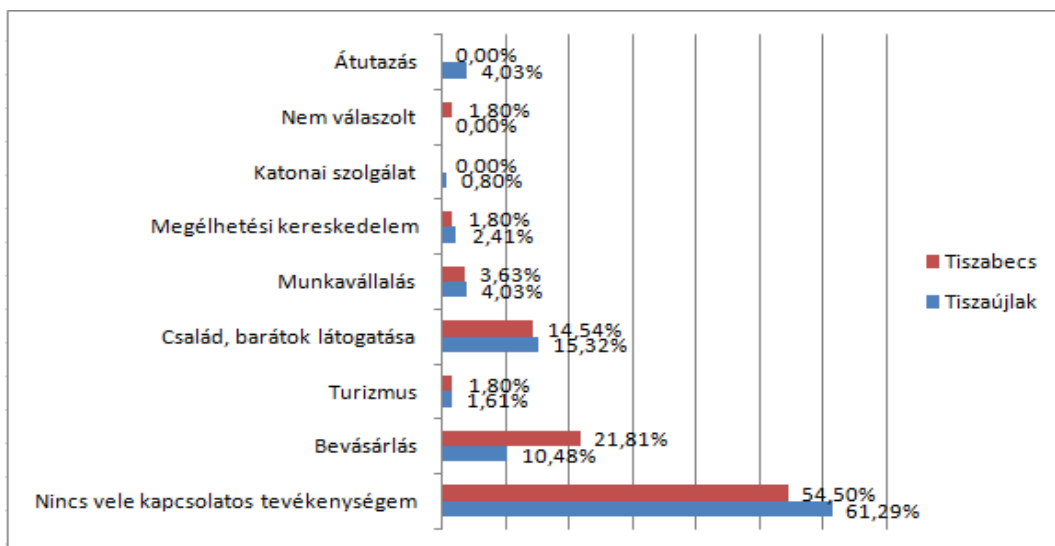
nem tudtak semmilyen szomszédos települést megnevezni, 2 ember Budapestet, 1 pedig Vécsest nevezte meg. A tiszabecsi válaszadók 5 esetben nem tudták a szomszédos települése helyes nevét. 1-1 ember Bökényt, Benét és Beregszászt nevezte meg, míg 2 Nagyszőlőst.

11. ábra. A határmenti szomszédos település megnevezése

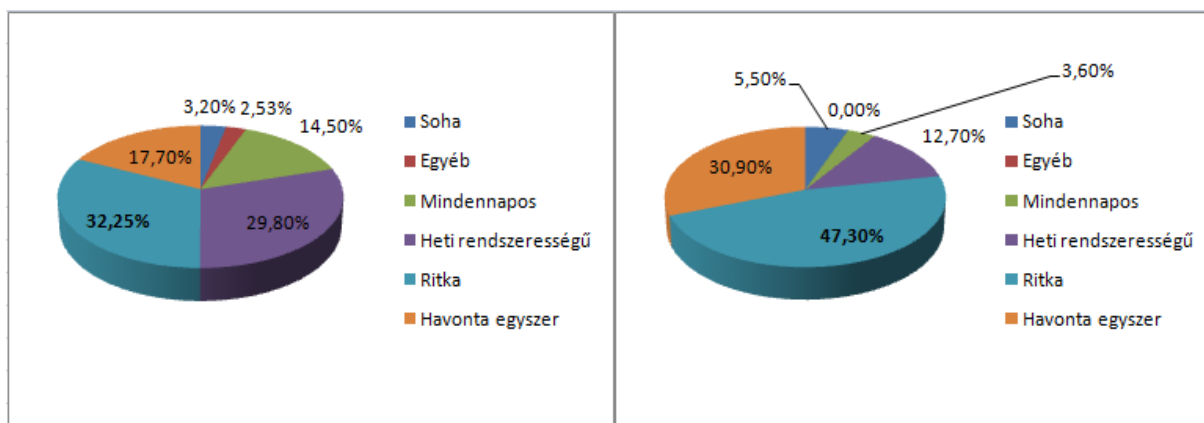
(Szerk., Ápsáj K., 2021)

Munkám során választ kaptam arra is, hogy a két határmenti településen élő válaszadók milyen tevékenység által ismerik a határmenti szomszédos települést. A 12. ábra jól szemlélteti, hogy a legtöbb tiszaujlaki (61,29%) és tiszabecsi (54,50%) lakosnak nincs semmilyen kapcsolata a konkrét határmenti településsel, tehát Tiszabeccezel és Tiszaújlakkal. Míg a tiszaujlaki válaszadók körében a leggyakoribb tevékenység, ami által ismeri Tiszabecs települését a család, barátok látogatása (15,32), addig a tiszabecsi válaszadóknál a legtöbben a bevásárlás (21,81%) tevékenysége által ismerik Tiszaújlakot. Láthatjuk, hogy a válaszadók körében mind két településen szinte egyforma kategóriák jelennek meg, ami által ismerni vélik a határmenti szomszédos települést, de Tiszaújlak esetében megjelenik az átutazás (4,03%), katonai szolgálat (0,80%) tevékenységek is, amelyek Tiszabecs oldalán nem kerültek említésre.

12. ábra. A leggyakoribb tevékenységek a szomszédos határmenti településen
(Szerk., Ápsáj K., 2021)

Az adatközlők a kutatás során választ adtak arra a kérdésre is, hogy milyen gyakori a kapcsolatuk a határon túli településekkel, illetve az ott élő lakosokkal. Konkrétabban milyen gyakran lépik át a határt, annak érdekében, hogy valamilyen tevékenységet folytassanak a határon túli területeken, tehát itt nem csak Tiszabecsről és Tiszaújlakról van szó. Láthatjuk (13. ábra), hogy mindkét település esetében a határátlépés leginkább ritka a válaszadók körében, viszont Tiszaújlak esetében a heti rendszerességű (29,80%) jóval gyakoribb, mint Tiszabecsen (12,70%). Tiszabecsen pedig a havi egyszeri alkalom (30,90%) gyakoribb, mint Tiszaújlakon (17,70%). A mindennapos határátlépés pedig mindkét településen a válaszadók körében csak kevés embernél tapasztalható, de mégis a tiszaujlakiak közül 4-szer többen (14,50%) járnak át a határon minden nap, mint a tiszabecsiak (3,60%).

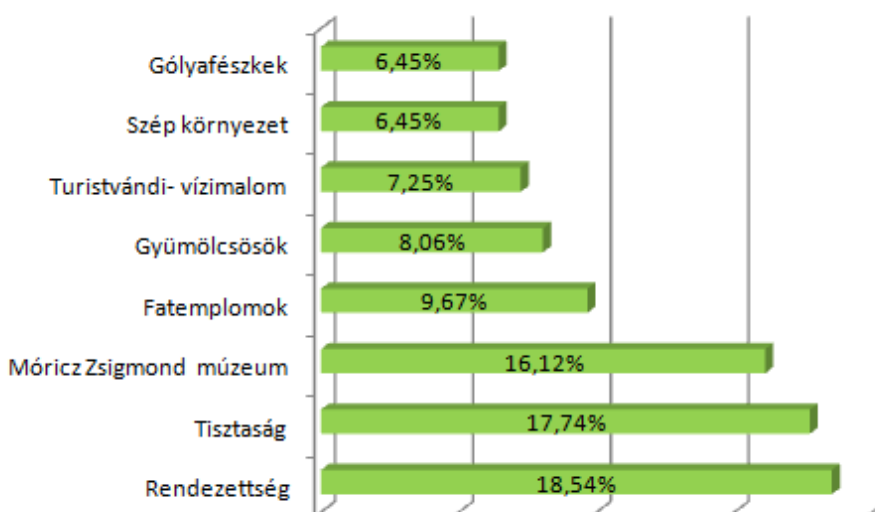

13. ábra. Az adatközlők kapcsolatának gyakorisága a határon túli területekkel, lakossággal
(Szerk., Ápsáj K., 2021)

3.2.4. Mentális térkép

Munkám ezen részén, azt vizsgáltam mennyire ismerik jól a két településlakosai a szomszédos határmenti településeket, területeket, tájakat, rá jellemző jellegzetességeket. Mennyire tudnának eligazodni egyedül, ha úgy döntenének, hogy turistaként felfedezik a szomszédos határmenti területek értékeit, emlékeit, adottságait. Vagy milyen szinten tudnának tanácsot adni egy turistának, ha azok segítséget kérnek stb.

Elsősorban minden válaszadónak 3 jellegzetességet kellett megnevezni, ami véleménye szerint jellemzi a határmenti településeket, tájakat. A tiszaujlaki válaszadók esetében 29,03% nem tudott megnevezni semmilyen jellegzetességet. A 70,97% válaszban pedig voltak, úgy pozitív (tisztá, rendezett, szép, vendégszeretet, barátságos), mint negatív (rideg, koszos, zsúfolt, nem elfogadóak az emberek) jellemvonások, illetve épületek (templomokat, múzeumokat, tájházakat, termálfürdőket, vízimalmot) megnevezve. De volt, aki fontosnak tartotta még megemlíteni a gólyafészkeket, fejlett gazdaságot, gyorsaságot, hivatalosságot, a házi pálinkát, illetve házi lekvárokat is válaszában (14. ábra).

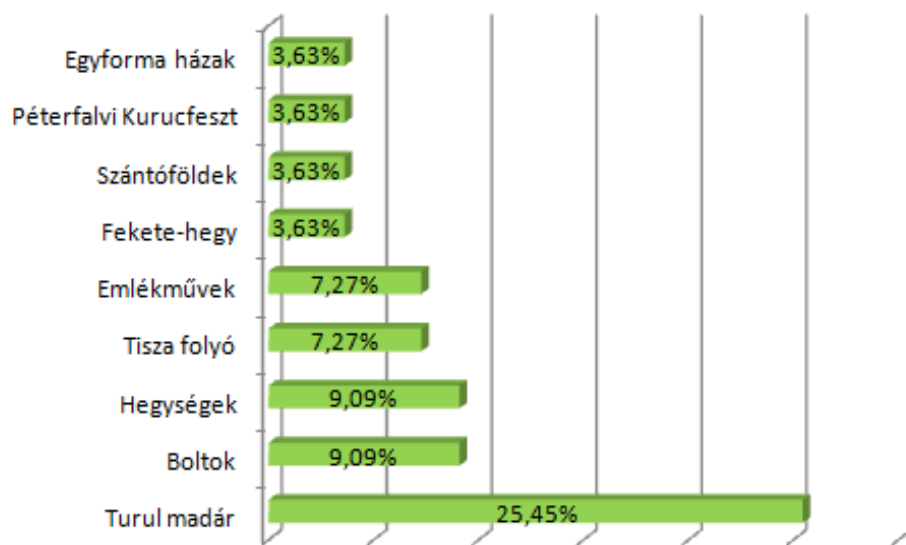

14. ábra. Az emberek által leggyakrabban megnevezett jellegzetességek/tájak (Tiszaujlak)

(Szerk., Ápsáj K., 2021)

A tiszabecsi adatközlők válaszait feldolgozva, arra jutottam, hogy nem mindenki értette meg a kérdés lényegét, mivel tájak és jellegzetességek helyett volt, aki településeket nevezett meg, illetve azt válaszolta, hogy nem tud ilyen településeket megnevezni. Konkrétan azt, hogy egyáltalán nem tud választ adni erre a kérdésre, a válaszadók 12,72% állította. A

fenn maradt 87,28% leggyakrabban történelmi emlékműveket (a legtöbb említést Tiszaújlak szimbóluma, a turul madár kapta), fesztiválokat, természeti adottságokat neveztek meg (15. ábra). De ebben az esetben is, mint Tiszaújlak példáján láthattuk, volt, aki konkrétan pozitív (barátságos/ kedves/ háborítatlan/ vendégszerető emberek, szép/sokszínű tájak, hagyományokat, szokásokat még mindig fenntartó lakosok, többnemzetiségű települések, többnyelvűség, fejlődő/nyugodt/rendezett környezet, olcsó árak), illetve negatív (rossz utak, rossz infrastruktúra, sok szemét, sok kocsi, zaj) jellemvonásokkal jellemezte a tájakat, illetve az ott élő embereket is.

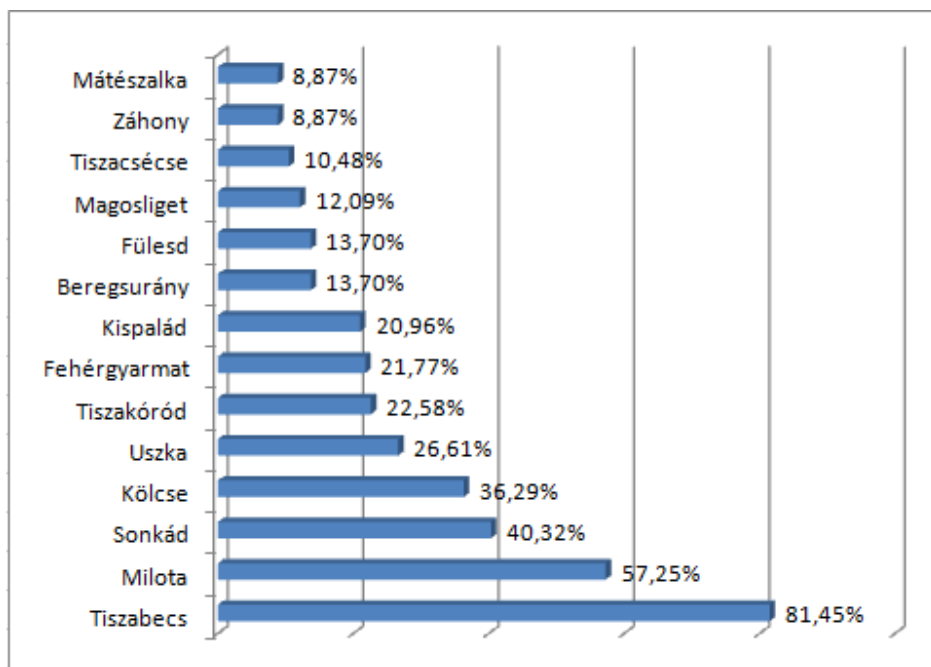
15. ábra. Az emberek által leggyakrabban megnevezett jellegzetességek/tájak (Tiszabecs)
(Szerk., Ápsáj K., 2021)

A következő válaszok pedig egyszer voltak említve a Tiszabecsi válaszadók esetében: Rákóczi szobor, Nagyszőlősi borfesztivál, Perényi kastély, Munkácsi vár, Sípot vízesés, szőlőültetvények, templomok, Csetfalvi szüreti bál, benzinkutak, Tisza híd, erdők.

Miután kiderítettem, hogy a válaszadók szerinte milyen jellegzetességekkel rendelkeznek a szomszédos határmenti tájak, kitértem arra a kérdésre, melyben minden válaszadónak 5 határmenti települést kellett felsorolni, s így a válaszadók helyismeretét vizsgáltam meg.

A tiszaujlaki válaszadók közül szinte már mindenki járt Magyarországon, így ez a kérdés nem volt nehéz számukra, és sikeresen megtudták nevezni (91,12%) az 5 határmenti települést. Azonban voltak olyan válaszadók, akik még nem jártak Magyarországon, vagy csak átutazóban fordultak meg ott, így vagy egyetlen települést sem tudtak megnevezni, vagy

5-nél kevesebbet (8,87%). A leggyakrabban Tiszabecs nevét említették (81,45%), mivel ez a határmenti szomszédos település (16. ábra). Ezt követte Milota (57,25%) és Sonkád (40,32%).

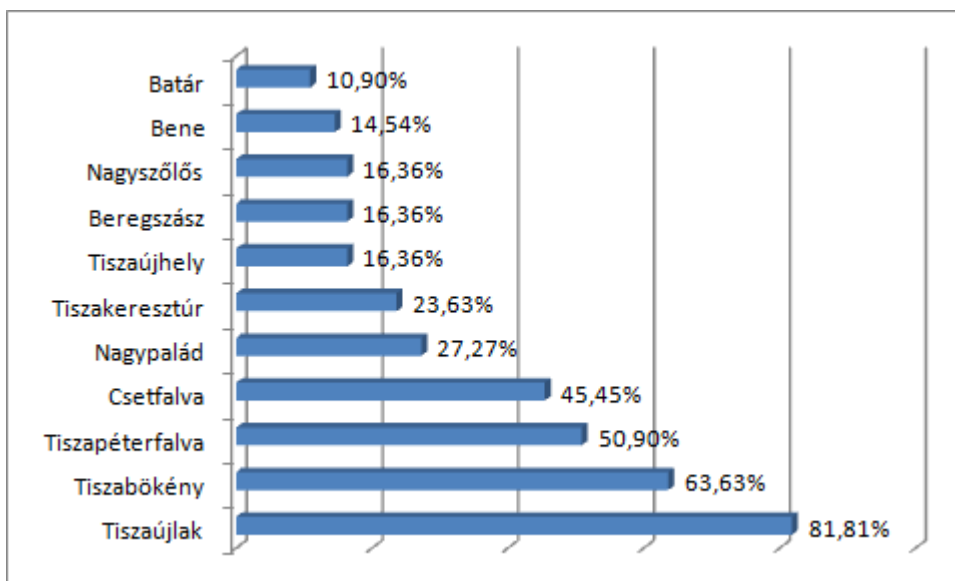

16. ábra. Helyismereti felmérés a tiszaujlaki adatközlők körében

(Szerk., Ápsáj K., 2021)

A válaszadók ritkábban, de további 124 település nevét szintén megemlítették a válaszadás során. Ezek pedig a következők: Lónya, Szatmárcseke, Tivadar, Vásárosnamény, Kis- és Magyar, Halmi, Nagyaecsed, Fényeslitke, Garbolc, Kántorjánosi, Csegöld, Rozsály, Mánd, Tunyogmatolcs, Ór, Debrecen, Cégénydányád, Nyírbátor, Nagyhódos stb.

A tiszabecsi válaszadók 21,81%-a 5 településnél kevesebbet nevezett meg, és volt, aki Ukrajna területén lévő települések helyett Magyarországi településeket említett (Penyige, Kölcse, Fehérgyarmat, stb.), de volt olyan is, aki egy települést sem tudott megnevezni. A válaszadók 78,18%-a azonban sikeresen meg tudott nevezni 5 olyan települést, amely a határmenti szomszédos területekhez tartoznak. Mivel Tiszabecs szomszéd települése Tiszaújlak, így nem meglepő, hogy ebben az esetben Tiszaújlakot (17. ábra) említették leggyakrabban (81,81%). Ezt követte Tiszabökény (63,63%) és Tiszapéterfalva (50,90%).

17. ábra. Helyismereti felmérés a tiszabecsi adatközlők körében

(Szerk., Ápsáj K.,2021)

A válaszadók által ritkábban említett települések között még 15 településnév szerepel, mint például Kaszony, Farkasfalva, Gyula, Mátyfalva, Fertősalmás, Asztély, stb.

Mindkét település válaszadói elmondták, hogy az általuk megnevezett legtöbb településen már jártak személyesen, folytattak ott valamilyen tevékenységet, vagy valamilyen ismerős/ családtaguk él ott.

A határ közvetlen közelében lakni teljesen más lehet, mint egy nagyváros közvetlen közepén, vagy egy kis falú eldugott részén élni. A határ, mint egy pozíció, a település lakosainak és a településnek is önmagába nyújthat pozitív és negatív dolgokat. Tiszaújlak és Tiszabecs válaszadó lakosai elmondták a véleményüket, hogy szerintük előnyt vagy hátrányt jelent-e közvetlen a határ mellett élni.

Tiszaújlakon élő lakosok 74,19%-a úgy gondolja, hogy a határ mellett élni előnyt jelent, míg 25,80%-ka nem mondta konkrétan, hogy ez csak hátránnyal jár, de előnyt sem tudtak megnevezni. Tiszabecsen élő lakosok nagyobb része (85,46%) szintén úgy gondolja, hogy előnnyel jár a határközelség, míg 14,54%-a úgy vélekedik, hogy ennek semmilyen előnye nincs.

A két település lakosai a válaszadás során, szinte azonos előnyöket neveztek meg: maga a határközelség, hogy gyakrabban láthatják a határon túl élő rokonokat/ barátokat, könnyebb a Magyarországra, illetve Ukrajnába való átkelés, a magyar szokások ápolása, jobb megélhetőség, jobb munkalehetőség, olcsóbb árak, több turistaérkezés, pozitív fejlődések sora a községben, több barát szerzése, fesztiválok, kulturális programok könnyebb látogatása.

Tiszaújlakon összesen a válaszadóknak 25,80%-a gondolja úgy, hogy van hátránya a határnak, míg a lakosok 74,19%-nak véleménye szerint, nincs annak hátránya, hogy a határ közelében élnek. Tiszabecsen pedig inkább dominál az a válasz, hogy a határ közelében élni igenis hátrányokkal jár (74,54%), míg csupán 25,45% vélekedik úgy, hogy ez nem jár hátránnyal.

Bár a Tiszaújlaki lakosok kevesebb esetben gondolják, úgy hogy hátrány a határ, mint a Tiszabecsi lakosok, az általuk megnevezett okok még is gyakran egyformák: zsúfoltság a sok autó miatt, az utak romlása, szemetelés, a kereskedelmi árak emelkedése, hosszú sorok a határon, a zaj növekedése, légszennyezés, migráció, munkanélküliség, és az, hogy kicsit távol van mindentől.

A válaszok alapján megfigyelhető, hogy bár vannak hátrányok, mégis inkább az előnyök dominálnak. De vannak olyan emberek mindkét településen, akik hatehetnék, elköltöznének jelenlegi lakhelyükről.

Tiszaújlak esetében az emberek több mint fele (68,54%) nem hagyná el lakhelyét, s csupán csak 31,45%-uk költözne el. A legjellemzőbb okok, ami miatt az emberek elköltöznének jelenlegi lakhelyükről: (23,00%) a jobb lehetőség, (17,94%) a jobb megélhetés, (17,94%) a család, (15,38%) a kultúra, (2,56%) a munka és (2,56%) az oktatás miatt. Azok a válaszadók, akik lehetőségük szerint elhagynák az országot, 100%-ig külföldre költöznének el. Magyarország lett a legkedveltebb célpont kiutazás szempontjából az emberek számára (74,35%).

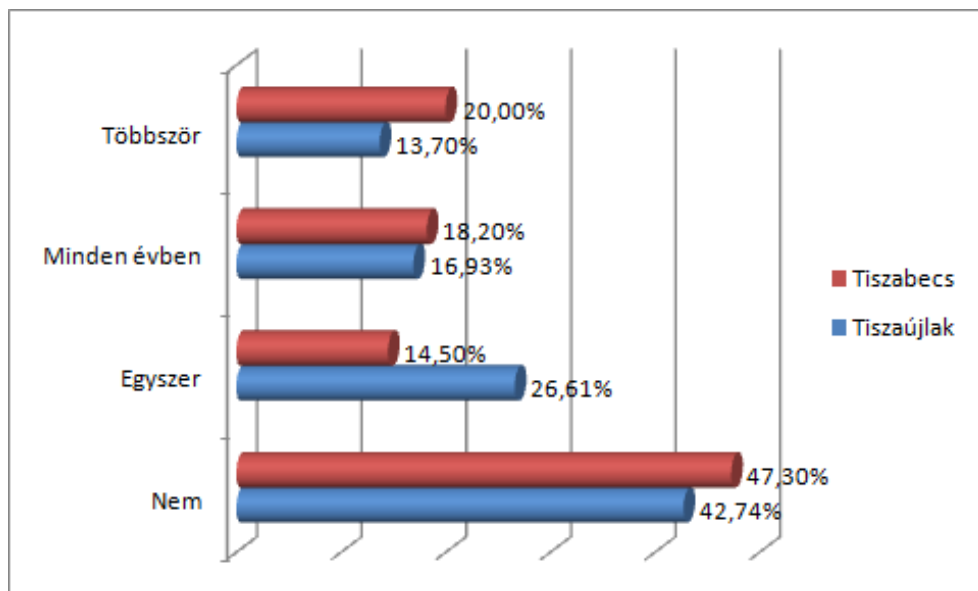
Tiszabecs esetében a válaszadók nagyobb része (61,10%) szintén nem hagyná el lakhelyét, viszont a válaszadók 38,90%, ha tehetné, elköltözne. A legtöbben (42,85%) a jobb lehetőségek miatt, munkavállalás reményében, (14,28%) a szebb tájért, (14,28%) azért, mert jobban tetszik neki az általa választott ország, (9,52%) pedig a jobb levegőminőség miatt hagynák el a jelenlegi lakhelyüket. Tiszabecs esetében a válaszadók többsége (66,66%) nem szeretne külföldre költözni, de szeretne Magyarországon valamelyik nagyobb városában élni, mint pl.: Budapest, Debrecen, Zalakaros. A többi válaszadó (23,80%) pedig valamilyen más Európai országba szeretne költözni (Hollandia, Anglia, Görögország, stb.).

3.2.5. A lakosság üdülési szokásainak bemutatása

Egy üdülési lehetőséget több dolog befolyásol egy ember életében. De általában a legnagyobb gondot az tudja okozni egy üdülni vágyó ember számára, ha nincs elég szabad ideje, vagy nem rendelkezik megfelelő anyagi helyzettel.

Munkám során kutattam azt is, hogy a Tiszaújlakon és Tiszabecsen élő válaszadó emberek közül mennyien tudtak nyaralni az elmúlt öt év során, illetve ha valakinek nem volt erre lehetőség, mi volt az oka.

A18. ábrán láthatjuk, hogy a válaszadók közel fele *nem üdült* az elmúlt 5 év során egyik település esetében sem. A vizsgált 5 éves periódusban míg az *egy alkalommal üdülők* aránya a tiszaujlaki válaszadóknál volt magasabb (26,61%), addig a *többszöri üdülés* a tiszabecsiéknél (20,00%). (14,50%). A *mindenévben* választ közel azonos arányban választották a két település válaszadói.

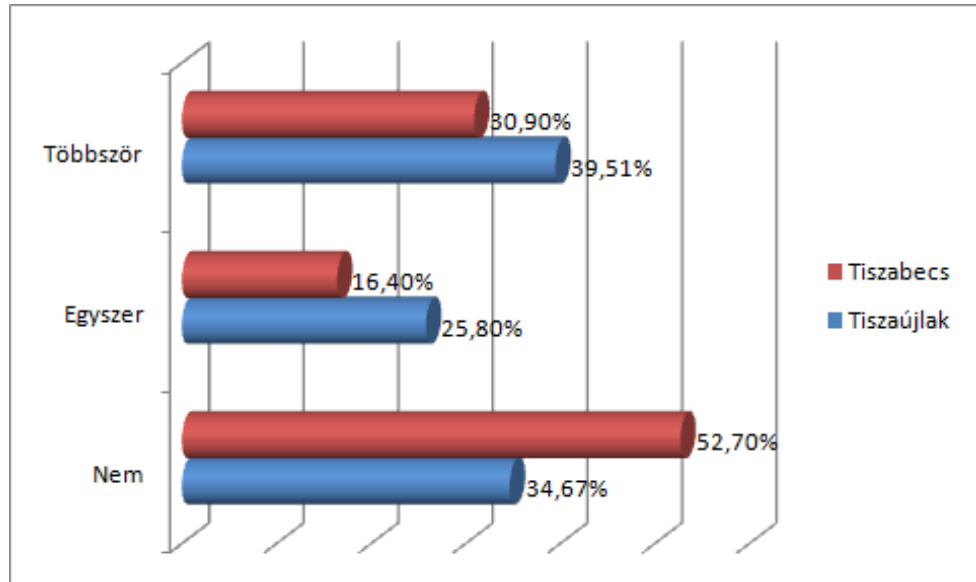
18. ábra. A válaszadók üdülési lehetőségei az elmúlt 5 évben
(Szerk., Ápsáj K., 2021)

Tiszaújlak esetében leggyakrabban, akiknek lehetősége volt a nyaralásra (N=71), az külföldön (63,38%) üdült, míg meglepően csak 9,85% belföldön. Akadt azonban olyan is, akinek külföldön és belföldön is lehetősége volt nyaralni (12,67%), és voltak, akik nem válaszoltak erre a kérdésre (14,08%). Tiszabecs esetén pedig inkább belföldön üdültek az emberek (65,50%), mint külföldön (34,50%) és meglepően olyan válasz nem érkezett, hogy valaki külföldön és belföldön is üdült volna.

Tiszaújlak esetében azok a válaszadók, akik nem üdültek az 5 év alatt egyáltalán az alábbi okokat nevezték meg, amiért nem tudtak üdülni/ nyaralni: anyagi okból (71,69%), szabadidőhiány miatt (24,52%), egyéb okból, amit betegséggel magyaráztak a válaszadók (3,77%). Tiszabecs esetében is az agyagi okok korlátozták az üdülni vágyó embereket leginkább (76,92%), valamint a szabadidő hiánya miatt (23,07%) nem mentek még üdülni a válaszadók.

Mivel munkám során konkrétan két szomszédos ország településeinek lakosait kutatom, ezért megvizsgáltam azt is, hogy a válaszadók közül mennyien nyaraltak/ üdültek már a szomszédos Ukrajnában vagy Magyarországon. A 19. ábrán láthatjuk, hogy a

tiszaújlaki válaszadók közül legtöbbször egyszer (25,80%) vagy többször (39,51%) már üdültek Magyarországon, míg a tiszabecsi lakosok közül a legtöbbször (52,70%) még nem üdültek egyszer sem Ukrajnában.

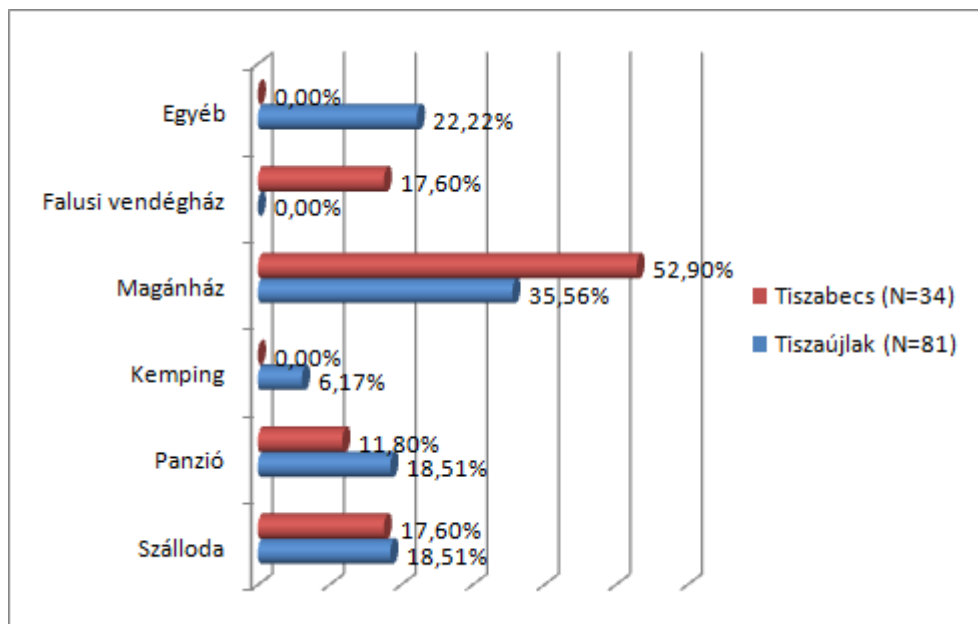
19. ábra. A válaszadók szomszédos országában való üdülése
(Szerk., Ápsaj K.,2021)

A Magyarországon nyaraló Tiszaújlaki lakosok (N=81) leggyakrabban a nagyvárosokat: Budapest (30,82%), Nyíregyháza (8,64%), Debrecen (6,17%), Eger (6,17%), illetve fürdővárosokat: Balaton (22,22%), Hajdúszoboszló (19,75%), Hévíz (2,46%) keresték fel az üdülés céljából. Ezeken kívül a válaszadók említettek még ismert borvidéki városokat is, ahol már jártak: Mór, Tokaj. Bár magát a Balatont gyakran említették, mégis sokan a Balaton vidéken található városokat külön is megnevezték pl.: Balatonföldvár, Zánka, Balatonkenese, Tihany, Zalakaros, stb. Tiszaújlak testvértelepülését, Pusztafalút, viszont csak 2 ember említette meg. Ezeken a városokon és településeken kívül még 33 került megnevezésre, például: Botpalád, Fehérgyarmat, Cégénydányád, Pécs, Esztergom, Szolnok, stb. Az említett városokban és településeken a válaszadók általában egyházi eseményen vettek részt, múzeumokat látogattak meg, az állatkerteket fedezték fel, karneválokat tekintettek meg, termálfürdőkben pihentek, gasztro- és egyéb fesztiválokon vettek részt, valamint városnézés során megismerték a város fontosabb történelmi látványosságait.

Az Ukrajnában nyaraló Tiszabecsi lakosok (N=26) üdülési célpontjait vizsgálva, elmondható, hogy leginkább Kárpátaljára összpontosul, és nem terjed szét úgy az ország többi nagyvárosára és településére, mint a Tiszaújlaki üdülők esetében. Kárpátalján kívüli célszomságot

közül csupán két várost neveztek meg: Lemberget (3,84%) és Bukovelt (3,84%). A leglátogatottabb üdülési célterületek a: Fekete-hegy (19,23%), a Kárpátok (11,53%), nagyobb városok: Ungvár (11,53%), Beregszász (11,53%), Nagyszőlős (7,69%), Rahó (7,69%). Ezen kívül még 9 település/város nevet említettek: Tiszaújlak, Tiszapéterfalva, Visk, Majdánka, Huszt, Kaszony, Felsőgereben, Saján, Kőrösmező. A leggyakrabban programként természeti látnivalókat illetve történelmi emlékhelyeket, építményeket tekintettek meg az üdülő emberek, pihenésként termálfürdőket, hagyományos fürdőket kerestek fel, és nem hagyták ki a településeken rendezett fesztiválokat sem.

Az üdülésük során mindkét település lakosai leggyakrabban magánháznál szálltak meg legutolsó üdülésük során, tehát rokonoknál, barátoknál vagy ismerősöknél töltötték a vendégéjszakák nagy részét (20. ábra).

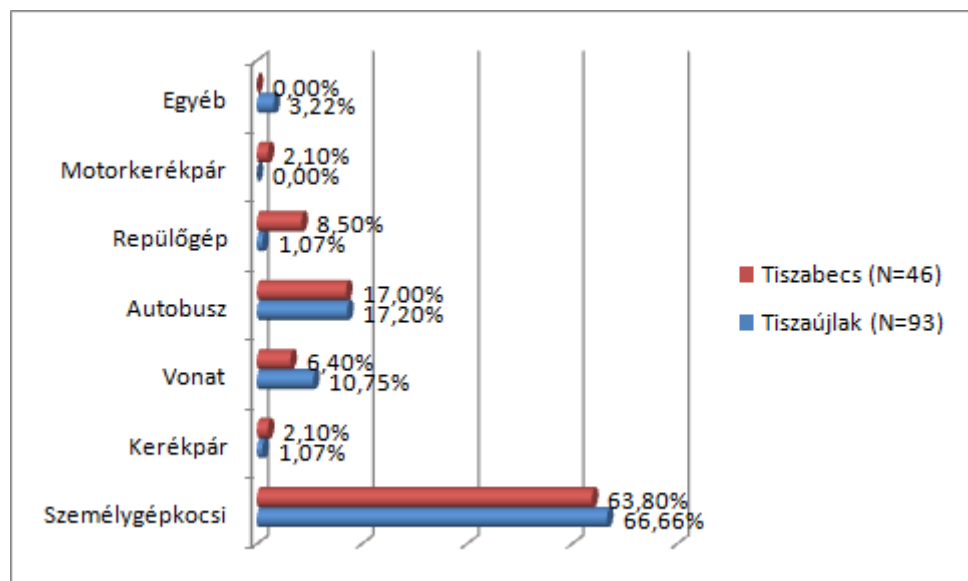
20. ábra. Az üdülő személyek által igénybevevett szálláshelyek
(Szerk., Ápsáj K., 2021)

Tiszabecs esetében magasabb arányban (52,90%) jelent meg a magánházakban való éjszakázás, mint Tiszaújlak esetében, illetve a tiszabecsiak megfordultak még falusi vendégházakban, szállodákban és panziókban is Kárpátalján. Bár a tiszaujlakiak is leggyakrabban magánházakban (35,56%) szálltak meg, az egyéb lehetőség is magas arányban (22,22%) van jelen, ahová apartmanokat, kollégiumokat, illetve táborokat soroltak a válaszadók. Láthatjuk, hogy vannak olyan szálláshely lehetőségek mindkét település esetében,

melyet egy válaszadó sem vett igénybe. Tiszabecs esetében ezek a kempingek, illetve más szálláshelyek, Tiszaújlak esetében pedig a falusi szálláshelyek.

A szálláshelyen eltöltött éjszakák számát tekintve a tiszaujlaki válaszadók körében a 4-7 éjszaka dominál (55,55%), Tiszabecsen ez a szám csak a második helyen van (29,40%). A tiszabecsi lakosok üdülésük során leggyakrabban az 1-3 éjszakát preferálják (52,90%), míg a tiszaujlakiaknál ez a szám csak 25,92%-os arányban jelent meg. Mindkét esetben a legkevesebb arányban van a 12-21 éjszaka eltöltése az üdülés során (Tiszaújlak 3,70%, Tiszabecs 8,80%).

Munkám során megvizsgáltam azt is, hogy a két településen élő válaszadó lakosok általában milyen közlekedési eszközzel járnak nyaralni, illetve honnan szerzik az üdüléshez az információkat. A tiszaujlaki válaszadók közül összesen 93 ember válaszolt arra a kérdésre, hogy milyen járművel jár utazni, Tiszabecsen pedig 46. A 21. ábrából láthatjuk, hogy leggyakrabban mindkét településen élő válaszadók a személygépkocsit preferálják egy utazás során, mint közlekedési eszközt.

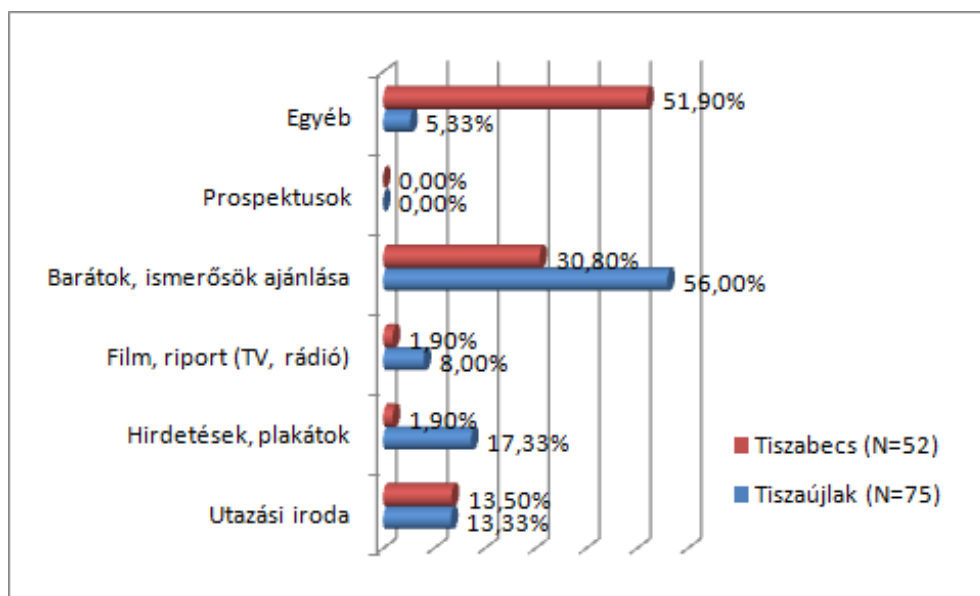

21. ábra. Az utazók által leggyakrabban igénybevett közlekedési eszközök
(Szerk., Ápsaj K., 2021)

A Tiszaújlaki válaszadók közül senki nem használ utazása során motorkerékpárt, de használ valamilyen egyéb közlekedési eszközt (3,22%), bár ezt konkrétan nem nevezték meg, hogy mi lehet ez a már felsorolt eszközökön kívül. Tiszabecsiak, pedig, mint látjuk a felsoroltakon kívül semmi egyéb közlekedési eszközt nem használnak közlekedésük során.

Tiszaújlak (17,20%) és Tiszabecs (17,00%) lakosai szinte egyformán használják az autóbust egy utazás során.

Minden ember utazása előtt valamilyen információhoz kell jusson, annak érdekében, hogy ki tudja választani a számára megfelelő utazási, nyaralási opciót. A mai világban egyre jobban bővülnek a lehetőségek, ahonnan tudunk válogatni ezekből az információkból. A Tiszaújlakon élő válaszadók közül összesen 75-en válaszoltak arra a kérdésre, hogy ők honnan szerzik leggyakrabban ezeket az információkat, Tiszabecsen pedig 52-en. A legtöbb válaszadó Tiszaújlakon (56,00%) a barátok, ismerősök által szerzik az utazáshoz szükséges információkat, míg Tiszabecsen egyéb forrást használnak fel (51,90%) leggyakrabban. A válaszadók egyéb forrásként az internetet nevezték meg. Tiszaújlakon az egyéb forrásként pedig az egyházat nevezték meg a válaszadók (22. ábra.). Láthatjuk azt is, hogy mindkét esetben a válaszadók a legkevésbé szereznek információt a reklám filmekből, riportokból.

22. ábra. A válaszadók információs forrásai

(Szerk., Ápsáj K., 2021)

A válaszadók megválaszolták azt is, hogy ha lehetőségük lenne, hova utaznának el Magyarországon, illetve Ukrajnában (egy személy esetén több válasz is adható volt). A tiszaujlaki válaszadók körében, a leggyakrabban megnevezett célpont olyan városok, települések, ahol lehetőség nyílik fürdők látogatására, a történelem és a kultúra megismerésére. Eger 20 jelölést, Hajdúszoboszló 17 jelölést, Budapest 16 jelölést, Balaton 13 jelölést kapott, ezek azok a helyek, ahová a leginkább elutaznának a válaszadók. De emellett említik még Miskolcot, Hévízet, Nyíregyházát, Debrecent. Sok ember még nincs tisztában

azzal hova utazna el szívesen, azonban mihelyst alkalma lenne rá, meglátogatná Magyarország valamelyik részét. A tiszabecsi válaszadók esetében megfigyelhető az, hogy bár egy válaszadó több helyet is megnevezhetett, mégis a legtöbben Kárpátaljára utaznának el legszívesebben, ez magyarázható azzal, hogy a Magyarországról érkező turisták általában a magyar történelmi helyek, események színtere megtekintése miatt érkeznek Ukrajnába. Munkács 28 említést, Nagyszőlős 23 említést, Ungvár 18 említést, Huszt 6 említést, Beregszász 4 említést kapott. Ezek mellett még említésre került Lemberg és Kijev, mint nem Kárpátaljai város. De itt is voltak olyan válaszadók, hogy még nem tudják hova utaznának el legszívesebben, illetve akinek mindegy hová, csak menjen valahova.

3.2.6. Regionális együttműködés a határ menti területeken

Elmondható, hogy a legtöbb szomszédos települések között szokott kialakulni bizonyos kapcsolat. Ez a kapcsolat lehet pozitív, de helyenként lehet negatív is. Egy pozitívan létrejött kapcsolat keretein belül több lehetőség nyílik meg a két település számára, melynek keretében akár közös programokat alakítanak ki, közös turisztikai terveket hozhatnak létre, vagy csak örömmel látogatják a szomszédos települések eseményeit. Munkám során azt akartam kideríteni, hogy az emberek szerint milyen kapcsolatot ápolhat/ ápol a két határmenti szomszédos település, Tiszaújlak és Tiszabecs. Mennyire tartják fent az emberek a kapcsolatot abból a szempontból, hogy látogatják a szomszédjuk által létrehozott eseményeket, vagy esetleg látogatnak más a közelben megrendezett eseményeket.

A tiszaujlaki (82,25%) válaszadók és a tiszabecsi (56,4%) válaszadók legtöbbször nem látogatja a szomszédos településeken megrendezett eseményeket. De a tiszabecsi válaszadók (43,60%) közül mégis többen látogatják a Tiszaújlakon, illetve környéken megrendezett eseményeket, mint a tiszaujlaki válaszadók (17,44%) a Tiszabecsen, illetve környéken megrendezett eseményeket. A leglátogatottabb esemény a tiszabecsi körében a Turul ünnepség (11 említés), falunapok (7említés) ezt követi a Tiszapéterfalván megrendezett Kuruc fesztivál (4 említés), ISz feszt (2 említés) ezeken kívül, van, aki minden megrendezett eseményen részt vesz a környéken (2 említés) és a karácsonyi vásárokat 1 válaszadó szokta felkeresni. A tiszaujlakiak körében pedig a leglátogatottabbak a környék falunapi rendezvényei (12 említés), diófesztivál (7említés), különböző fesztiválok (3említés), futball események, közösségi események és a Gyarmati vigaszágok.

Mivel a tiszaujlaki válaszadók nem nagyon látogatnak át a rendezvényekre, eseményekre, így nem nagyon meglepő, hogy a válaszadók 57,25% nem tudott válaszolni arra, hogy szerinte milyen kapcsolatot ápol a két szomszédos település. Míg 12,09% úgy

gondolja, hogy semmilyen kapcsolatot nem ápolnak, 11,29%-a szerint jó kapcsolatot, 7,29%-a szerint baráti kapcsolatot, 4,03%-a a gazdasági-kereskedelmi kapcsolatot emelte ki. BALOGH ANDREA (2021): *”Fontos kiemelni, hogy a két település legfőbb kapcsolata a rokonlátogatás, baráti kapcsolatok fenntartása, de említésre méltó az, hogy a két ország gazdasági szempontból egy oda-vissza csatoló segítségi lehetőséget nyújt egymásnak, mivel nálunk olcsóbbak az árúk, aki ide látogat vásárolni, általában igénybe veszi valamelyik étterem, gyors étkezde szolgáltatást, tehát bevételhez segíti a vállalkozót”*. KOVÁCS ISTVÁN (2021): *„Véleményem szerint a határ csak egy vonal, ami nehezebbé tesz a határelőtti időszakban közösen békében élő népek, családok, barátok találkozását, ezért nem meglepő, hogy napjainkban is jelen vannak ezek a kapcsolatok. Én bátran kimerem jelenteni, hogy a két település lakosságának kapcsolata napjainkban is tökéletesen működik”*. Volt még aki úgy vélekedett, hogy egyházi, szomszédos, testvéri, semleges, remek, normális, stb. kapcsolatot ápolnak. PETRUSINEC VLADIMIR ÉS ILONA (2021): *„Bár a Magyarországi településekkel a tiszaiújlaki lakosok kapcsolata leginkább magyar jellegű, mivel magyar magyarnak testvére, tiszabecs esetében elmondható, hogy a kapcsolat inkább szerteágazó, mivel jelen vannak a rokonokkal való kapcsolat fenntartása és a gazdasági lehetőségek kihasználása”*.

Tiszabecs esetében megfigyelhető, hogy sokkal több válaszadó látogatja meg a Tiszaújlakon, illetve környéken rendezett eseményeket, és ebben az esetben nem volt, olyan, hogy valaki ne válaszolt volna arra, hogy milyen a kapcsolat a két község között. A legtöbben (29,09%) úgy gondolják, hogy jó kapcsolatot ápolnak, 10,90%-a úgy gondolja, hogy kereskedelmi, még másik 10,90%-a pedig, hogy baráti kapcsolat van köztük. Volt, aki itt is úgy vélekedett, hogy közömbös a kapcsolatuk (9,09%). BALOGH LAJOS (2021): *„A két település kapcsolata átlagos, nem mondanám azt, hogy a határ és szomszédság bármilyen szorosabb kapcsolatot tudna létrehozni a települések között, mint bármilyen más szomszédos településsel itt Magyarországon. A polgármesterek részéről nincs együtt működés, ami javíthatna a kapcsolat helyzetén és erősítené azt”*. Megemlítésre került még a nagyon jó, szoros, megfelelő stb. LŐRINC GUSZTÁV (2021) tiszabecsi polgármester véleménye szerint is, hasonlóan Kovács István véleményéhez: *„A két település kapcsolata kifejezetten jó, fontos a lakosok számára a rokoni kapcsolatok fenntartása”*.

KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Tiszaújlak és Tiszabecs települések gazdasági életének alakulásában a határ fontos szerepet tölt be, mivel a határforgalomnak köszönhetően több vásárló érkezik a településekre, így nagyobb bevételt produkálhatnak. A határ munkahelyet is jelenthet olyan emberek számára, akik megélhetési kereskedelem végett kelnek át rajta. De nem csak a gazdasági életet befolyásolja jó irányba, hanem hozzájárul a településfejlesztéshez és a turizmus fejlesztéséhez is. A kutatásaim során készített mélyinterjúk egyik alanya, BALOGH ANDREA (2021) tiszaujlaki vállalkozó megjegyezte: *„A magyarországi határ hozzájárul a turistaforgalom növekedéséhez, mivel településünkön ez az egyetlen határátkelő, amin keresztül közlekedni tudnak a turisták. Minél több turista érkezik ide, annál nagyobb bevételt tudnak produkálni az éttermek, boltok. De nem csak a település gazdasági életének növekedéséhez járulhat hozzá, mivel Tiszaújlak egy turisztikai útvonalat képez, melyen keresztül üdülőhelyekre, szanatóriumokba tudnak eljutni a turisták”*.

Elmondható, hogy mindkét településen működik a turizmus valamelyik típusa, vagy akár több is. Tiszaújlakon a bevásárló, Tiszabecsen a víziturizmus dominál. De jelenleg egyik településen sem működik turisztikai szervezet és nincs bevezetve turisztikai adó sem. BALOGH LAJOS (2021) egyik interjú alany kiemelte, hogy: *„Nekünk turisztikai vállalkozóknak, nagyon nagy segítséget nyújt az, hogy nem vezettek be turisztikai adót a településen, mivel ezeket a költségeket egyéb fejlesztésekre tudjuk felhasználni”*.

Tiszaújlak településén jelenleg a bevásárló turizmuson kívül senki sem foglalkozik turizmussal konkrétan, viszont Tiszabecsen körülbelül 5-6 család, nagyjából 10 fő gyakorolja ezt a tevékenységet. A turizmus fejlődéséhez nem elegendő csupán néhány aktív, innovatív helyi ember, az önkormányzatok támogatására is szükség van esetenként. Mindkét településen a lehetőségeikhez mérten igyekeznek támogatni a turizmus fejlesztését az önkormányzat. KOVÁCS ISTVÁN (2021) tiszaujlaki polgármester megjegyezte: *„Tiszaújlakon nagyon nagy gondot jelent az, hogy nincsenek olyan vendégházak hirdelve, ahol a turisták bármikor megszállhatnának, ezért fontos lenne olyan fejlesztéseket végezni, aminek köszönhetően ez a probléma megoldódik”*. Tiszabecs esetében is fontosnak tartják, hogy további vendégházakat, hosteleket, biciklikölcsönzőket, éttermeket alakítsanak ki a turizmus fejlődése érdekében (BALOGH LAJOS, LŐRINCZ GUSZTÁV, 2021).

Tiszaújlakra leggyakrabban a turistákat a Turul madár, sóház és a bevásárlás vonzza. Tehát elmondható, hogy a történelmi emlékművek, emlékhelyek, fontos szerepet töltenek be

Tiszaújlak turizmusában. Tiszabecs esetében a történelmi emlékhelyeken kívül fontos szerepet játszik még a Tisza is, így a jövőbeni fejlesztések során figyelembe kell venni azt, hogy ezek a vonzerők is nagyobb hangsúlyt kapjanak.

Magyarország EU-s csatlakozása után egyértelművé vált, hogy a turisztikai fejlesztések regionális együttműködéseknek köszönhetően fog fejlődni. A Kárpát-medence több országa a schengeni övezet része lett, de ez alól kivétel Ukrajna, így Kárpátalja külső határként funkcionál. A határmenti országok turizmusában megfigyelhető az, hogy jó együttműködések a már csatlakozott országok között alakultak ki, tehát Ukrajna kivétel ezekben. De fontos kiemelni, hogy a schengeni övezetben lévő országok nem zárták ki azokat az országokat sem a turizmus fejlődésének lehetséges együttműködéséből, amelyek még nem tudtak csatlakozni (DR. MUHI B. B., DR. REMÉNYIK B., 2014). Ennek értelmében, mivel Tiszaújlakon nem zajlik jelenleg semmilyen turisztikai fejlesztés, és az elmúlt öt évben sem zajlott semmilyen konkrét turisztikai célú fejlesztés az interjú alanyok KOVÁCS ISTVÁN, BALOGH ANDREA, PETRUSINEC VLADIMIR ÉS ILONA (2021) egyhangúan soroltak fel olyan javításokat, amelyek kis lépéssel hozzá járulhatnak a turizmus fejlődéséhez: útjavítás, közvilágítás javítása, településépítés, növények ültetése, járdák kialakítása, park létrehozása. Tiszabecsen az elmúlt 5 évben és jelenleg is zajlik turisztikai célú fejlesztés BALOGH LAJOS, LŐRINC GUSZTÁV (2021): *folyamatos szolgáltatás bővítés, elektromos töltő pontok létrehozása és elhelyezése a településen, kerékpárkölcsonzók létrehozása, infrastruktúra karbantartása/javítása, wellness részleg kialakítása*. Arra a véleményre jutottam, hogy a továbbiakban mindkét település számára fontos lenne olyan egyezményeket kialakítani a települések között, amelyekkel legfőbbképpen a turizmus segítéséhez járulnának hozzá. KOVÁCS ISTVÁN (2021) tiszaujlaki polgármester elmondta, hogy: *„Tiszabecs településsel jelenleg egy testvér települési egyezmény lett elindítva, ami idővel hozzá járulhat a közös turisztikai célú fejlesztések, programok, egyéb lehetőségek létrehozásához is”*. Mivel Magyarország fejlettebb ország, így a közös munkának köszönhetően, Tiszaújlakon is elkezdődhetnek olyan fejlesztések, amelyek elősegítik a bevasárló turizmuson kívül a turizmus egyéb fajtáinak is a kialakulását a településen.

A munkámra és az elvégzett kutatásaimra alapozva a következő turizmusfejlesztési javaslatokat fogalmaztam meg:

- Mindkét településen érdemes lenne olyan szervezeteket létrehozni, melynek fő célja a turizmus megszervezése, fejlesztése, irányítása és a két határ menti település együttműködésének szorgalmazása, összehangolása lenne.
- Minél több szakember bevonása a településen a turizmusba.

- Szálláshelyek (szállodák, vendégházak, kempingek) kialakítása, annak érdekében, hogy növekedésnek induljon a vendégéjszakákat is produkáló turizmus mindkét településen. Tiszaújlakon jelenleg a turisták átutazóban vannak csak, de Tiszabecsen már megfigyelhető a vendégéjszakákat produkáló turizmus, amelynek intervalluma 1 és 7 éjszaka között mozog.
- Tiszaújlak esetében fontos lenne olyan célú fejlesztéseket létrehozni, melynek köszönhetően a történelmi emlékhelyeket, műemlék értékű épületeket tudnák renoválni és karbantartani;
- Nagy hangsúlyt kell fektetni az infrastruktúra és szuprastruktúra javítására, illetve kiépítésére Tiszaújlak esetében. Az utak és a tiszaujlaki Tisza-híd rendbetétele, a közvilágítás karbantartása, vendéglők, szórakozási lehetőségek létrehozása, illetve a két települést összekötő bicikliút kiépítése akár a Tisza gátjának tetején. Természetesen itt is a határátkelésre gondot kellene fordítani;
- Tiszabecs esetében több szórakozási lehetőség kialakítása, és több étterem létrehozása;
- Mivel Tiszaújlak és Tiszabecs határmenti települések, érdemes lenne elgondolkodni azon, hogy egy olyan együttműködési megállapodást hozzanak létre, melynek köszönhetően tudnák segíteni egymás turizmusának fejlődését;
- Fontos lenne a Tisza turisztikai kiépítését fontolóra venni Tiszaújlak területén is, hasonlóan a Tiszabecsi oldalhoz (szabad strandok, kempingek, sátrazásra és horgászásra alkalmas helyiség), illetve a folyón való határátkelést is könnyebbé kellene tenni a vízi turisták számára.
- A vízi- és ökoturistákat csalogatva egy közös turisztikai vízi útvonal kidolgozásán is el lehetne gondolkodni a két település között, amelynek során a turisták a Tisza élővilágát is megfigyelhetnék és a csónakokból kiszállva gyalogosan egy kijelölt tanösvényen akár a zárteret is be lehetne járni;
- A települések közös rendezvényeket hozhatnának létre, a közös történelmi múltnak köszönhetően. Pl. a Turul-ünnepséget két napos rendezvényté lehetne tenni, melyet megrendezhetnének úgy, hogy közös színjátékkal előadnák a jelenlegi határ egyik és másik oldalán megtörtént történelmi és eseményeket. Ennek keretében a tiszabecsi vendégek megtekinthetnék a sóházat és a Turul-emlékművet, a tiszaujlaki vendégek pedig a tiszabecsi „Bajnok mezőt”. Ilyen esetben, nagy figyelmet kell fordítani a határátlépés megoldására minden vendég

számára. Tehát itt fő feladat a hagyományőrzés gyakorlása és a jó baráti viszony, kapcsolat ápolása lenne, miközben törekedni kellene arra, hogy minél szélesebb körből érkezzenek vendégek, turisták az eseményre.

- Egyéb rendezvények szervezése, ami a régi hagyományokat éleszthetné újjá, pl. húsvét alkalmából a locsolkodást, tojásfestést próbálhatnák ki a turisták. Május elsején a régi hagyomány szerint műsort lehet adni a májusi faállítás hagyományáról. Karácsony ünnepén rendezhetnének karácsonyi vásárt a településeken;
- A kézműves és hagyományőrző családok támogatása;
- Helyi termelők támogatás, helyi termékek és termékpiac kialakítása;
- Mivel Tiszaújlakon és Tiszabecsen is nagyszámban jelen volt a múltban a zsidó lakosság, így kialakíthatóak olyan utak is, melynek során az érdeklődők a fennmaradt zsidó emlékeket tekinthetik meg a két településen, pl. egy biciklitúra keretében.
- Mindkét településen célszerű lenne olyan információs táblák elhelyezését megkezdeni, amelyek minden turisztikai látványosság mellett egy kisebb leírást is tartalmaznának az objektumokról.
- A létrehozott programok és meglévő látványosságok alapján mindkét település elkészíthetné a saját konkrétan turizmussal kapcsolatos információs oldalát az internete, ahol olvashatnak róluk a turisták. Célszerű emellett kisebb ismertetői broszúrákat létrehozni, ahol nem csak a látványosságokat, hanem programokat is fel lehet tüntetni, illetve egy naprakész turisztikai térképet is ki lehetne dolgozni a turisták informálása céljából.

ÖSSZEFOGLALÁS

A határ Tiszaújlak és Tiszabecs településeken fontos szerepet tölt be, melynek köszönhetően az itt élő lakosok számára különböző lehetőségek nyílnak meg. A határközelségének köszönhetően gyakoribb turistaforgalom figyelhető meg mindkét település esetében, amely a turizmus bizonyos típusainak fejlődését, illetve kialakulását biztosítja. Ezért a településeken olyan fejlesztéseket és programokat kellene kialakítani, aminek köszönhetően ez a forgalom még jobban növekedne. Érdemes megemlíteni a kempingek, vendégházak nagyobb számának létrehozását, a jobb infrastruktúra és szuprastruktúra kialakítását, amelyek mindkét település esetében fontos tervként illetve fejlesztési opcióként jelenhet meg. A község lakosai közös erővel is tesznek ez ügyben, mivel hozzájárulnak a község szépítéséhez, rendben tartják saját telkeiket, virágokkal díszítik azokat, valamint közös szemétszedést is szerveznek.

A Tiszának köszönhetően Tiszabecs településen legfejlettebb jelenleg a vizíturizmus (76,60%), Tiszaújlakon pedig a nagyszámú üzlet miatt a bevásárlóturizmus (84,31%) dominál. Mivel e két határmenti település fontos történelmi múlttal rendelkezik, ezért olyan nevezetességek, történelmi emlékhelyek és emlékművek vannak jelen a településeken, melynek köszönhetően fejlődhet az örökségturizmus, és a hagyományőrzés. A turizmus jelenléte és annak fejlesztése mindkét településen a lakosok számára olyan lehetőséget biztosít, amely hozzá járulhat keresletükhöz, a helyi vállalkozók bevételeéhez, mivel több turista több szolgáltatást vesz igénybe.

A határ nem csak a beérkező turizmust teszi lehetővé, hanem a kimenő turizmus szempontjából is betölt egy fontos szerepet. Mivel családok, barátok lettek elválasztva a határok lefektetése során, ezért nincs lehetőségükre a mindennapi találkozás. A két határmenti település lakosai számára fontos a családdal, barátokkal való kapcsolat fenntartása és ápolása. Általában a kapcsolatápolás érdekében, kisebb időre utaznak egymáshoz a családtagok, barátok, így mondhatjuk azt, hogy ők olyan üdülő turisták, akik bár nem produkálnak vendégéjszakákat szálláshelyadó vállalkozások számára, mégis igénybe vesznek olyan szolgáltatásokat, amelyet turisták szokta (étterembe járás, múzeumok látogatása, különböző attrakciók kipróbálása, pl. vidámpark, stb.).

A határnak köszönhető turizmus fejlődés nem csak pozitív jellemekkel járul hozzá a községek életéhez, hanem annak bizonyos negatív jellemei is megfigyelhetőek helyenként. Sajnos a szemetelés Földünk egyik olyan legelterjedtebb negatív tevékenysége, melynek „köszönhetően” rongáljuk a természeti értékeket, és ezek következményei nem kedvező

hatásokat alakítanak ki. Tiszaújlak (95,22%) és Tiszabecs (79,20%) esetében is a személtelés a leggyakoribb negatív hatás, amely elterjedt. De megfigyelhető a zaj-és a kereskedelmi árak növekedése is, amely szintén problémát jelent a településeken élő emberek számára.

Elmondható, hogy a két településen zajló turizmus és az emberek mindennapi élete eltér egymástól, és a határ két olyan magyar települést hozott létre, amely bár Európában található mégis eltér egymástól azzal, hogy Tiszabecs, mivel Magyarország területén található schengeni övezetbe tartozik, így fejlettebb, mint Tiszaújlak ami Ukrajna területét képezi és egy visszamaradottabb térséghez tartozik. Ennek ellenére ezek a dolgok nem befolyásolják azt, hogy a két település kapcsolatot tudjon kialakítani egymással. A válaszadók szerint jó kapcsolat, amit a lakosok ápolnak egymással, de van, aki szerint ez csak kereskedelmi kapcsolat. A két település fontos történelmi múltját és jó kapcsolatát az is mutatja, hogy testvértelepülések lesznek.

UKRÁN NYELVŰ ÖSSZEGZÉS (PEZIOME)

Кордон відіграє важливу роль у поселеннях Вилоч та Тисабеч, завдяки кордону відкриваються різні можливості для їх мешканців. Через близькість до кордону в обох населених пунктах спостерігається частіший туристичний рух, що забезпечує розвиток та формування певних видів туризму. Тому в населених пунктах слід розробляти такі плани та програми розвитку, завдяки яким цей рух збільшився би ще більше. Варто подумати над створенням більшої кількості кемпінгів та приватних садиб, розвитком кращої інфраструктури та супраструктури, які можуть бути важливим планом та варіантом розвитку в обох населених пунктах. Мешканці разом розвивають це, оскільки вони сприяють благоустрою села, підтримують свої ділянки в порядку, прикрашають їх квітами, а також організують спільний збір сміття.

Завдяки річці Тиса, водний туризм в даний час є найбільш розвиненим у Тисабечі (76,60%), а у Вилочу домінує шоп-туризм (84,31%) через велику кількість магазинів. Оскільки ці два прикордонні поселення мають важливе історичне минуле, в них присутні історичні пам'ятки та меморіали, завдяки яким може розвиватися спадщинний туризм та рух збереження традицій. Наявність туризму та його розвиток в обох населених пунктах надає жителям можливість, яка може сприяти підвищенню рівня доходів як місцевого населення, так і місцевого бізнесу, оскільки більша чисельність туристів користується більшою кількістю послуг.

Кордон відіграє важливу роль не тільки у в'їзному, але і у виїзному туризмі також. Оскільки під час встановлення кордонів сім'ї та друзі були розділені, а вони не мають можливості щодня зустрічатися так, як то було до цього. Мешканцям двох прикордонних населених пунктів важливо підтримувати зв'язок з родиною та друзями. Зазвичай для того, щоб підтримувати ці зв'язки, члени родини та друзі подорожують один до одного недовго, тому ми можемо сказати, що вони є туристами, які подорожують і для відпочинку, хоча і не проводять гостьових ночей у закладах розміщення (готелі, пансіонати, кемпінги, тощо), але все ж користуються послугами, яких звикли використовувати всі туристи (відвідування ресторанів, відвідування музеїв, різні атракціони, такі як парк розваг тощо).

Розвиток туризму завдяки кордону сприяє життю сіл не тільки з позитивними характеристиками, але також можна спостерігати деякі його негативні риси. На жаль, засмічення є однією з найпоширеніших негативних видів діяльності на Землі, що

спричиняє шкоду природним цінностям. У випадку смт Вилко (95,22%) та с. Тисабеч (79,20%) засміченість також являється найпоширенішим негативним ефектом, притаманний даної території. Але спостерігається також збільшення шуму та комерційних цін, які також є проблемою для мешканців населених пунктів.

Можна сказати, що повсякденне життя людей та туризм населених являється різним. Кордон створив два такі поселення, які, хоча і знаходяться в Європі, але відрізняються один від одного тим, що Тисабеч, оскільки Угорщина являється частиною Шенгенської зони, є більш розвинутою територією, ніж Вилко, який являється частиною України і є більш відсталим регіоном. Тим не менше, ці речі не впливають на здатність двох сусідніх прикордонних населених пунктів встановлювати добрі стосунки між собою. На думку респондентів, мешканці двох сіл мають хороший відносини між собою, але є й такі респонденти, які кажуть, що це просто комерційні стосунки, які можна спостерігати між населенням пунктами. Важливе історичне минуле та добрі відносини двох населених пунктів свідчить також той факт, що вони будуть селами-побратимами.

Я вважаю, що в майбутньому для обох населених пунктів буде важливо розробити також такі угоди, які сприятимуть просуванню туризму. Оскільки Угорщина є більш розвиненою країною, завдяки спільній роботі також можуть початися події у Вилку, які сприятимуть розвитку інших видів туризму в населеному пункті, крім шоп-туризму. На жаль, за останні 5 років у Вилку не відбулося жодного конкретного розвитку у сфері туризму, а в Тисабечі проводили постійне розширення послуг, створення та розміщення в населеному пункті пунктів електричної зарядки, встановлення прокату велосипедів, обслуговування / ремонт інфраструктури, створення оздоровчого відділу. Розвивати туризм ці населені пункти можуть і разом, тобто з'єднавши можливості двох поселень. Завдяки спільній історії, та подіям вони можуть організувати різні фестивалі, розробляти навчальні стежки, організовувати різні події, де спільно можуть відроджувати давні традиції. Розробляти спільні туристичні продукти, чи події ці два населені пункти можуть також завдяки річки Тиса. Можна подумати про розробку спільного туристичного водного маршруту між двома населеними пунктами, під час якого туристи також могли б спостерігати за дикою природою Тиси.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. BÁCSKAINÉ PRISTYÁK E., 2008: *Szatmár- Bereg turisztikai alapú területfejlesztése*, Nyiregyháza, p. 180.
2. BERGHAUER S., 2011: A határmentiség és a turizmus sajátos összefüggései Kárpátalja magyarlakta területein, In: *Tér és Társadalom*, 25 évf., 4. szám, pp. 148-164.
3. BERGHAUER S., 2012: *A turizmus, mint kitörési pont Kárpátalján* (Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében), Pécs, p. 213.
4. BOTLIK J., DUPKAGY., 1993: *Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján*, Intermix kiadó, Ungvár- Budapest, p. 359.
5. DANCS L., 2003: Turizmus és üdülési szokások Kárpátalja határmenti településein a harmadik évezred küszöbén. In: SÜLI-ZAKAR I. (szerk.): *Határok és határmentiség az átalakuló Közép-Európában*, Debreceni Egyetem Kossuth Kiadó, pp. 169-178.
6. DUPKAGY., 2012: *A MI golgotánk*, Intermix kiadó, Ungvár-Budapest, p. 376.
7. EGÉR GY., 2000: *REGIONALIZMUS, határok és kisebbségek Kelet-Közép-Európában*, Budapest, p.166.
8. ENTZ G., 1987: *Szabolcs-Szatmár megye műemlékei II.*, Akadémia kiadó, Budapest, p. 483.
9. FEHÉRVÖLGYI B., 2010: *Határtalan lehetőségek a határ mentén*, Veszprém, p. 249.
10. DR. FEKETE M., 2006: *Hétköznapi turizmus, a turizmuselmélettől a gyakorlatig*, Sopron, p. 176.
11. HARTL M., 2016: *A határon átnyúló együttműködés és a turizmusfejlesztések kapcsolatának vizsgálata Komárom- Esztergom megye, Nyitra kerület és az Ister-Granum EGTC példáján*, Pécs, p. 206.
12. HORVÁTH A., 1999: *Turizmus a kultúrában- kultúra a turizmusban*, Magyar Művelődési Intézet, Szentendre, p. 149.
13. HORVÁTH J., 1943: *Földrajzi alapfogalmak és Szatmár vármegye ismertetése*, „Hunnia” könyvkiadó, Esztergom, p. 47.
14. HORVÁTH Z. GY., KOVÁCS S., 2002: *Kárpátalja kincsei*, Massai és Romanika kiadó, p. 312.
15. ING. LUKČO M., 2013: *Határokon átnyúló együttműködés*, Kassa, p. 82.
16. IZSÁK T., 2011: *Ukrajna természeti földrajza*, PolitPrint kiadó, Ungvár, pp. 216. TÖMÖRI M., 2012: *A Magyarországi bevásárlóturizmus társadalmi beágyazottságának vizsgálata*, in: VI. Magyar Földrajzi Konferencia, Szeged, pp. 873-887.
17. KARDOS Z., 2011: *Turisztikai ismeretek*, Keszthely, p. 117.
18. KLJÁP M., SÁNDOR F., PALKÓ GY., 2013: *A turizmus korszerű válfajai*, Kijev.

19. DR. KOVÁCS Z., 1990: A határ menti területek központhálózatának átalakulása az első világháború után, in: *Földrajzi közlemények*, CXIV. (XXXVIII.) kötet, Budapest, pp. 3-17.
20. KÖPECZKI B.-R., VÁRKONYI Á., 2004: II. Rákóczi Ferenc, Osiris kiadó, Budapest, p. 712.
21. DR. LENGYEL M., 1997: A turizmus versenyképességét befolyásoló tényezők, In: *Műhelytanulmányok 16 kötet*, Budapest, p. 61.
22. MAGYAR Z., 2000: *Rákóczi a néphagyományban*, Osiris kiadó, Budapest, p. 361.
23. MAROSI A., 2015: *Kárpátalja anno: Tiszaújlak izraelita temploma*, (<https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-tiszaujlak-izraelita-temploma/>).
24. MOLNÁR J., MOLNÁR D. I., 2005: *Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében*, СП «Поли Пришт» kiadó, Beregszász, p. 115.
25. DR. MUHI B. B., DR. REMÉNYIK B., 2014: A határ menti és a határon átívelő idegenforgalmi lehetőségek Magyarország, Horvátország és Szerbia esetében. In: *A Magyar Tudomány Napja a Délvidéken*, pp. 541-547.
26. NAGY A., 2007: *A turizmus tendenciáinak vizsgálata Magyarországon*, Gödöllő.
27. PIVÁRCSI I., 2010: *Barlangolások Kárpátalján*, Palatinus kiadó, p. 575.
28. RÁTZ T., 1999: *A turizmus társadalmi- kulturális hatásai*, Budapest, p. 228.
29. RÁTZ T., 2011: Kulturális turizmus (5. fejezet), In: MICHALKÓ G. (szerk.) *Turisztikai terméktervezés és fejlesztés*, E-TURIZMUS, Pécsi Tudományegyetem, Pécs, (http://www.eturizmus.ttk.pte.hu/szakmai_anyagok)
30. SALLAY Á., VALÁNSZKI I., MIKHÁZI Zs., DANCSONÉ FÓRIS E., MÁTÉ K., FILEPNÉ KOVÁCS K., KOLLÁNYI L., 2017: Határokon át határtalanul. Átalakuló turisztikai kapcsolatok határon átnyúló világörökségi területeken, in: *Turizmus és Transzformáció*, Orosháza- Budapest, pp. 217-234.
31. SZABÓ I., 1994: *Ugocsa megye*, Új Maondátum Könyvkiadó, Beregszász- Budapest, p. 271.
32. SZÉKELY A., 2013: A turizmus térszerkezeti hatása a határrégiókban, In: *Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok*. Vol. VIII, no.1-2., pp. 83-87.
33. SZÉKELY A., 2014: Towards a typology of cross- border tourism regions, In: *Folia Oeconomica Stetinensia*, pp. 117-130.
34. SZÉKELY G., 2010: Ugocsa vármegye kialakulása az új kutatások tükrében, in: *ActaBeregsasienis* 9. évf. 3. kötet, pp. 131-141.
35. TASNÁDI J., 2006: *A turizmus az Európai Unióban és Magyarországon*, Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest, p. 98.
36. TÖMÖRI M., 2012: A Magyarországi bevásárlóturizmus társadalmi beágyazottságának vizsgálata, In: *VI. Magyar Földrajzi Konferencia*, Szeged, pp. 873-887.

37. WTO (WORLD TOURISM ORGANIZATION) 1989: *The Hague Declaration on Tourism*, Madrid, Spain, p. 24.
38. ЗАКАРПАТСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ, 2003: *Розподіл населення найібільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти*. Всеукраїнськей перепис населення 2001р. (для службового використання).
39. М. Кляп, Ф. Шандор 2011: Сучасні різновиди туризму, видавництво «Знання», р. 334.
40. ФЕДАКА С., 2014: *Населені пункти і райони Закарпаття*. Поліграфічний центр «Ліра», Ужгород, р.263.

Internetes források:

41. URL 1: <http://www.zsz.hu/user/file/TST.pdf>, 2021.04.17;
42. URL 2: <https://www.tiszatura-vizitura.hu/cikkek/egyedi-tisza-es-tur-viziturak-barmikor/3-napos-ukrajnabol-indulo-tisza-vizitura/>, 2021. 01. 03;
43. URL 3: <http://afg.hu/pdf/ukvizi09.pdf>, 2021. 01. 04;
44. URL 4: <https://magyartudat.com/karpatalja-turul-unnepseg-tiszaujlaikon/>, 2021. 01. 03;
45. URL5: <http://zamki-kreposti.com.ua/zakarpatskaya-oblast/ukreplenija-gorodka-vilok/>, 2021.04.17;
46. URL 6: <http://ukrskr.com.ua/zakarp/vinogradivskiy/vilok-vinogradivskiy-rayon-zakarpatska-oblast>, 2021.04.18;
47. URL 7: <http://www.magyartelepulesek.hu/tiszabecs/tortenet.html>, 2020. 12. 27;
48. URL 8: <https://www.magyarhirlap.hu/kultura/20200317-esze-tamas-lazadasa-es-a-magyar-sohazak>, 2020.12.26;
49. URL 9: <https://karpainfo.net.ua/szobor-emlekmu/300467-esze-tamas-emlektablaja-tiszaujlaikon>, 2021.04.18;
50. URL 10: <https://karpainfo.net.ua/muemlek-epitmeny/tiszaujlaki-reformatus-templom>, 2020. 12. 26;
51. URL 11: <https://karpainfo.net.ua/muemlek-epitmeny/tiszaujlaki-gorogkatolikus-templom>, 2020. 12. 26;
52. URL 12: <https://karpainfo.net.ua/muemlek-epitmeny/romai-katolikus-templom-tiszaujlaik>, 2020. 12. 26;
53. URL 13: <https://vue.gov.ua/%D0%A2%D0%B8%D1%81%D0%B0>, 2021.04.18;

54. URL 14:<https://hunmix.hu/telepules/tiszabecs.html>, 2020. 12. 27;
55. URL 15:<http://nagyvofely.hu/tiszabecs/templomok>, 2020. 12. 27 ;
56. URL 16:http://shp.hu/hpc/web.php?a=reftiszabecs&o=galeria_vHD6, 2020. 12. 27;
57. URL 17:<http://www.magyartelepulesesek.hu/tiszabecs/latnivalok.html>, 2020. 12. 27 ;
58. URL 18: <https://pim.hu/hu/dia/dia-tagjai/szabo-lorinc#szakirodalom>, 2021.04.19;
59. URL 19: <https://tiszabecs.hu/wp-content/uploads/2018/01/Szab%C3%B3-L%C5%91rinc-Eml%C3%A9km%C5%B1.jpg>, 2021.04.19;
60. URL20: <http://www.izraelitatemetok.hu/index.php/tiszabecs/>, 2021.04.21.
61. URL 21: <https://mek.oszk.hu/00100/00154/html/tisza/index.htm>, 2021. 04. 19;
62. URL 22: <http://www.kmtt.info/index.php/hu/szallasok/falusi-vendeghazak>, 2021.04.30;
63. Google űrlap: <https://docs.google.com/forms/d/144JLed2QQF53pr2gAkETzQ4OsKHFsyXw2C-qxw4o1nM/edit#responses>.

Egyéb források, adatközlők:

64. BALOGH ANDREA (helyi vállalkozó), Tiszaújlak, 2021.
65. BALOGH LAJOS (helyi vállalkozó), Tiszabecs, 2021.
66. KOVÁCS ISTVÁN (polgármester), Tiszaújlak, 2021.
67. LŐRINCZ GUSZTÁV (polgármester), Tiszabecs, 2021.
68. PETRUSINEC VLADIMIR ÉS ILONA (helyi hagyományőrző család), Tiszaújlak, 2021.
69. TISZABECSEI ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL, 2020.
70. TISZAÚJLAKI ÖNKORMÁNYZATI HIVATAL, 2021.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra. A Tiszaújlaki sóház.....	22
2. ábra. Esze Tamás emléktábla az egykori sóház falán.....	22
3. ábra. Tiszaújlaki Turul emlékmű.....	23
4. ábra. Tiszabecsi református templom.....	26
5. ábra. Szabó Lőrincz emléktábla.....	27
6. ábra. Izraelita temető, Tiszabecs.....	27
7. ábra. Turizmus típusok Tiszabecsen és Tiszaújlakon.....	35
8. ábra. A leggyakoribb negatív hatások a településen.....	39
9. ábra. A turizmus fejlődésének támogatása Tiszaújlakon és Tiszabecsen.....	40
10. ábra. Az adatközlők kapcsolatának jellege a szomszédos országokkal.....	42
11. ábra. A határmenti szomszédos település megnevezése.....	43
12. ábra. A leggyakoribb tevékenység a szomszédos határmenti településen.....	44
13. ábra. Az adatközlők kapcsolatának gyakorisága a határon túli területekkel/ lakossággal..	44
14. ábra. Az emberek által leggyakrabban megnevezett jellegzetességek/ tájak (Tiszaújlak) .	45
15. ábra. Az emberek által leggyakrabban megnevezett jellegzetességek/ tájak (Tiszabecs) ..	46
16. ábra. Helyismereti felmérés a tiszaujlaki adatközlők körében	47
17. ábra. Helyismereti felmérés a tiszabecsi adatközlők körében	48
18. ábra. A válaszadók üdülési lehetőségei az elmúlt 5 évben.....	50
19. ábra. A válaszadók szomszédos országban való üdülése	51
20. ábra. Az üdülő személyek által igénybevett szálláshelyek.....	52
21. ábra. Az utazók által leggyakrabban igénybevett közlekedési eszközök	53
22. ábra. A válaszadók információs forrásai.....	54

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat. A településen lévő intézmények és kereskedelmi egységek összessége.....	31
2. táblázat. Az adatközlők szociáldemográfiai jellemzői	33
3. táblázat. A turizmus kedvező hatásai Tiszaújlak településén	37
4. táblázat. A tusizmus kedvező hatásai Tiszabecs településén.....	38

NYILATKOZAT

Alulírott, Ápsáj Katerina turizmus szakos hallgató, kijelentem, hogy a dolgozatom a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai magyar Főiskolán, a Földtudományi és Turizmus Tanszéken készítettem, turizmus diploma megszerzése végett.

Kijelentem, hogy a dolgozatot más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye, és csak a hivatkozott forrásokat (szakirodalom, eszközök, stb.) használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretnék köszönetet mondani témavezető tanáromnak, Dr. Sass Enikőnek, aki türelmesen segítette munkámat 3 éven keresztül. Tanácsainak és szakmai tudásának köszönhetően nagyon sok segítséget kaptam munkám megírása során. Nélküle nem született volna ilyen eredmény!

Köszönettel tartozok azon személyeknek is, akik hozzájárultak munkám megírásához egy kérdőív kitöltésével, vagy egy interjú keretében. Köszönöm azoknak, akik mindvégig mellettem voltak, és biztattak.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet. **Tiszaújlaki kérdőív:**

KÉRDŐÍV

Tisztelt Hölgyem/Uram!

A kérdőív kitöltését a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola turizmus szakos diákja végzi. A felmérés célja tanulmányozni a lakosság utazási szokásait, annak főbb céljait és célpontjait. Megvizsgálni, hogy milyen fajta turizmus működik a településen, vagy milyen működhetne. Valamint felmérni a település lehetőségeit és kapcsolatát egyéb településekkel.

A válaszadás önkéntes és névtelen!

I. HATÁR-ÖVEZET, SZOMSZÉDSÁG ÉS HATÁRMENTISÉG

1. Van Önnek kapcsolata szomszédos országgal?

1- igen

0- nem

2. Ha igen, melyik ez az ország?

.....

Ha igen, a 3. kérdésre, ha nem, az 5 a. kérdésre válaszoljon.

3. Mióta tart ez a kapcsolat?

..... óta

4. Milyen a kapcsolat jellege?

1- rokonlátogatás

5- hivatalos üzleti kapcsolat

2- barátok/ ismerősök látogatása

6- munkavállalás

3- pihenés, szabadság

7- megélhetési kereskedelem

4- bevásárlás

8- egyéb, éspedig .....

5/a. Mi a neve a határmenti szomszédos településnek?

.....

5/b. Ön milyen tevékenység által ismeri a határmenti szomszédos települést?

0- Nincs vele kapcsolatos tevékenységem

1- .....

6. Milyen gyakori a kapcsolata a határon túli területekkel, valamint az ott élő lakosággal?

1- mindennapos

3- havonta egyszer

5- soha

2- heti rendszerességű

4- ritka

6-egyébb: .....

II. MENTÁLIS TÉRKÉP

1. Nevezzen meg 3 olyan jellegzetességet, amelyekkel jellemezhetőek a határmenti szomszédos települések, tájak!

.....

.....

.....

2. Soroljon fel 5 határmenti szomszédos települést!

1. .... 4. ....
2. .... 5. ....
3. ....

3. Nevezze meg azokat a határmenti szomszédos településeket, tájakat, ahol már járt legalább egyszer!(Települések nevének felsorolása)

.....
.....

4. Mit jelent Önnek a határ közelében élni?

Előnyök: .....

Hátrányok: .....

5. Ha lehetősége lenne rá elköltözne jelenlegi lakhelyéről, ha igen hová?

- 1- Igen.
Miért?.....
Hová?.....
0- Nem

6. Egyetért Magyarország EU tagságával?

- 1- egyet értek   2-ellene vagyok   3-nem tudom

7. Befolyásolja-e az Ön személyes életkörülményeit Magyarország EU-csatlakozása?

- 1-igen   2-nem

7.a Ha igen akkor milyen pozitív és negatív hatásai vannak?

- Pozitív   Negatív

.....
.....
.....

8.Mit gondol Ön mikor fog Ukrajna csatlakozni az EU-hoz?

.....

III. TURIZMUS

1.a. Üdült-e Ön az elmúlt 5 évben?

- 0- nem   1- egyszer   2- minden évben   3- többször: .....

1.b. Ha igen hol?

- 1- belföldön .....
2- külföldön .....

1.c. Ha nem üdült, mi okból?

- 1- anyagi okból   2- szabadidő hiány
3- egyéb: .....

2.a. Üdült-e már Magyarországon?

- 0- nem   1- egyszer   2- többször

2.b. Ha igen hol?.....

2.c. Ha nem mi okból? .....

3. Milyen programon vett részt, milyen eseményt tekintet meg magyarországi üdülése során?

.....
.....

4 Hol szállt meg?

1- szálloda 2- panzió 3- kemping 4- magánháznál 5- egyéb: .....

5. Hány éjszakát töltött el üdülése során?

1. 1-3 2. 4-7 3. 8-14 4. 15-21

6.a. Hová utazna el szívesen üdülés céljából Magyarországra?

.....

6.b. Miért? .....

7. Milyen közlekedési eszközzel utazik Ön üdülni?

1- személygépkocsi 2-vonat 3- autóbusz 4-repülőgép
5- kerékpár 6- motorkerékpár 7- egyéb: .....

8. Honnan szerzi Ön az üdüléshez az információt?

1- utazási iroda 2- hirdetések, plakátok 3- film, riport (TV, rádió)
4- barátok, ismerősök ajánlása 5- prospektusok 6- egyéb: .....

9. Milyen elvárásai lennének egy üdüléssel kapcsolatban?

.....
.....

10. Milyen látványosságokra, érdekességekre hívná fel az ide utazó turista figyelmét ezen a településen és a környéken?

településen: .....

.....
környéken: .....

13.a. Ön hogyan viszonyul a turistákhoz?

1- örömmel várja őket 2- közömbös 3- nem szívesen látja őket

13.b. Miért? .....

.....

14. Milyen turisztikai célú fejlesztésekről tud a településén és környékén?

0- nem tud ilyenről

1- a következő fejlesztésekről van tudomásom:.....

15. Milyen lépéseket tartana (még) fontosnak az idegenforgalom fellendítése érdekében?

.....
.....

16. Mennyire érezhetőek a turizmus kedvező hatásai ezen a településen?

/5: nagyon; 4: elég jól; 3: csak részben; 2: alig; 1: egyáltalán nem./

1- alap infrastruktúra kiterjesztése 5 4 3 2 1

2- egyéb szolgáltatások 5 4 3 2 1

3- településszépítés, településkép 5 4 3 2 1

4- kereskedelmi ellátás javulása 5 4 3 2 1

5- vendéglátóipari ellátás javulása 5 4 3 2 1

6- szórakozási lehetőségek bővülése 5 4 3 2 1

7- hagyományok, népi mesterségek fejlődése	5 4 3 2 1
8- mezőgazdasági, kézműipari termékek értékesítése	5 4 3 2 1
9- egyéb :.....	5 4 3 2 1

17. Milyen káros hatásait tapasztalta a turizmusnak az Ön településén?

1- bűnözés terjedése	7-természeti környezet visszaszorulása
2-szemetelés	8- kereskedelmi árák emelkedése
3- zaj növekedése	9- vendéglátó ipari árák emelkedése
4- zsúfoltság	10- telkek, házak árának emelkedése
5- levegőminőség romlása	11- egyéb: .....
6- vízminőség romlása	.....

18. Támogatja-e Ön a turizmus tovább fejlődését?

- 0- ellene van, miért? .....
- 1- igen, részt is venne/ vesz benne   2- segíti   3- elfogadja, de nem tesz érte semmit
19. Hogy gondolja milyen kapcsolatot ápol a két község?
.....

20. Részt szokott-e venni Ön a Tiszabecsen valamint környékén megrendezett eseményeken?

- 1- igen   2-nem

21. Ha igen, akkor milyen eseményen?
.....

IV. TISZAÚJLAK ÉS A TURIZMUS

1. A településen folyik valamilyen turisztikai tevékenység?

- 1) igen;   2) nem;

2. Ha igen, milyen jellegű a turisztikai tevékenység? (Tegyén X-t a megfelelő helyre!)

Bevásárlóturizmus	Viziturizmus
Horgászturizmus	Borturizmus
Örökségturizmus	Agróturizmus
Vadászturizmus	Egyéb

V. A kérdezett adatai

1. Neme:

- 1- férfi   2- nő

2. A kérdezett foglalkozása:

1- önálló (vállalkozó)	5- közalkalmazott
2- nyugdíjas	6- háztartásbeli
3- tanuló	7-munkanélküli
4- nem önálló (alkalmazott)	8- egyéb: .....

3. Melyik korosztályhoz tartozik?

1- 20 év alatti	4- 41-50 év közötti
2- 21- 30 év közötti	5- 51-60 év közötti
3- 31-0 év közötti	6- 60 év feletti

4. Mi az Ön legmagasabb végzettsége?

- 1- kevesebb, mint 8 általános iskolai osztály
- 2- általános iskola
- 3- szakmunkásképző intézet, szakiskola
- 4- szakközépiskolai, gimnáziumi érettsége
- 5- főiskola
- 6- egyetem
- 7- egyéb, éspedig: .....

5. Mióta él Ön ezen a településen? ..... óta

6. Milyen nemzetiségűnek tartja Ön magát és milyen az anyanyelve?

nemzetiség.....

anyanyelv .....

Köszönöm, hogy válaszolt kérdéseimre!

2. számú melléklet. **Tiszabecsi kérdőív:**

Tisztelt TISZABECSEI lakosok!

Nevem Ápsáj Katerina, jelenleg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola turizmus szakának negyedik évfolyamos hallgatója vagyok.

A felmérés célja tanulmányozni a lakosság utazási szokásait, annak főbb céljait és célpontjait. Megvizsgálni, hogy milyen fajta turizmus működik/ működhetne a településen, illetve felmérni a település lehetőségeit és kapcsolatát egyéb szomszédos, határmenti településekkel.

A válaszadás önkéntes és névtelen.

Előre is köszönöm segítségüket!

I. TURIZMUS, SZOMSZÉDSÁG ÉS HATÁRMENTISÉG

1. Neme:

1- férfi

2- nő

2. Foglalkozása:

1- önálló (vállalkozó)

5- közalkalmazott

2- nyugdíjas

6- háztartásbeli

3- tanuló

7- munkanélküli

4- nem önálló (alkalmazott)

8- egyéb: .....

3. Életkora

1. 18-20 év közötti

4. 41-50 év közötti

2. 21- 30 év közötti

5. 51-60 év közötti

3. 31-40 év közötti

6. 60 év feletti

4. Legmagasabb iskolaivégzettsége?

1- kevesebb, mint 8 általános iskolai osztály

2- általános iskola

3- szakmunkásképző intézet, szakiskola

4- szakközépiskolai, gimnáziumi érettsége

5- főiskola

6- egyetem

7- egyéb, és pedig: .....

5. Mióta él Ön Tiszabecs településen? ..... óta

6. A településén folyik valamilyen turisztikai tevékenység?

1) igen; 2) nem;

7. Ha igen, milyen jellegű a turisztikai tevékenység? (Tegyén X-t a megfelelő helyre!)

Bevásárlóturizmus

Viziturizmus

Horgászturizmus

Borturizmus

Örökségturizmus

Agróturizmus

Vadászturizmus

Egyéb és pedig.....

8. Milyen látványosságokra, érdekességekre hívná fel az ide utazó turista figyelmét ezen a településen és a környéken?

településen: .....

.....

környéken: .....

.....

9. Ön hogyan viszonyul a turistákhoz?

20. Ön milyen tevékenység által ismeri a határmenti szomszédos települést?

0- Nincs vele kapcsolatos tevékenységem

1- .....

21. Milyen gyakori a kapcsolata a határon túli területekkel, valamint az ott élő lakosággal?

1- mindennapos

3- havonta egyszer

5- soha

2- heti rendszerességű

4- ritka

6-egyébb: .....

22. Nevezzen meg 3 olyan jellegzetességet, amelyekkel jellemezhetőek a határmenti szomszédos települések, tájak!

.....

.....

.....

23. Soroljon fel 5 határmenti szomszédos települést!

1. ....

4. ....

2. ....

5. ....

3. ....

24. Nevezze meg azokat a határmenti szomszédos településeket, tájakat, ahol már járt legalább egyszer!(Települések nevének felsorolása)

.....

.....

25. Mit jelent Önnek a határ közelében élni(Előnyök)?

.....

26. Mit jelent Önnek a határ közelében élni(Hátrányok)?

.....

27. Ha lehetősége lenne rá elköltözne jelenlegi lakhelyéről, ha igen hová?

1- Igen. 0- Nem

28. Ha igen, miért?

.....

29. Ha igen, hová?

.....

30. Üdült-e Ön az elmúlt 5 évben?

0- nem 1- egyszer 2- minden évben 3- többször: .....

31. Ha igen hol?

1- belföldön .....

2- külföldön .....

32. Ha nem üdült, mi okból?

1- anyagi okból

2- szabadidő hiány

3- egyéb: .....

33. Milyen közlekedési eszközzel utazik Ön általában üdülni?

1- személygépkocsi 2-vonat 3- autóbusz 4-repülőgép

5- kerékpár 6- motorkerékpár 7- egyéb: .....

34. Honnan szerzi Ön az üdüléshez az információt?

1- utazási iroda 2- hirdetések, plakátok 3- film, riport (TV, rádió)

4- barátok, ismerősök ajánlása 5- prospektusok 6- egyéb: .....

3. számú melléklet. **Interjú kérdések:**

TURIZMUS, SZOMSZÉDSÁG ÉS HATÁRMENTISÉG

Tisztelt Válaszadó!

Nevem Ápsáj Katerina, jelenleg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola turizmus szakának negyedik évfolyamos hallgatója vagyok. A jelenlegi világjárvány miatt nem sikerült személyesen kitöltetnem az évfolyammunkámhoz szükséges kérdéseket, ezért kérném Önt segítségét a digitális kérdőív kitöltésében.

Előre is köszönöm segítségét!

Kérem mutatkozzon be:

Jellemezné, bemutatná, pár mondatban a települést? (milyen intézmények, szervezetek működnek, milyen a település üzlethálózata, szolgáltatói szférája stb.)

1. Rendelkezik Tiszabecs (Tiszaújlak) külföldi és/vagy belföldi testvértelepülésekkel?
Ha igen kérem nevezze meg azokat?
2. Milyen a kapcsolat jellege ezekkel a településekkel?
3. Milyen jellegű az önkormányzat kapcsolata konkrétan Tiszaújlakkal (Tiszabecccsel), a szomszédos magyarországi településsel? Szorosabb kapcsolatot tudnak ápolni, mint a többi testvértelepüléssel?
4. Ön szerint, milyen a település lakosságának a kapcsolata a szomszédos határmenti településsel, településekkel?
5. Mennyire jellemző az, hogy a helyi lakosság valamilyen turisztikai tevékenység (pl. egy fesztivál, egy múzeum, egy természeti látványosság felkeresése stb.) gyakorlása szempontjából kel át a határon és keresi fel a szomszédos határmenti településeket?
6. Milyen hatással van a határ a település fejlesztésére, gazdaságára, turizmusára?
7. A településen működik a turizmus valamely formája, ha igen milyen jellegű?
8. Véleménye szerint a határátkelő és a település turistaforgalma között van szoros összefüggés?/ Tehát lehet azt mondani, hogy a település turistaforgalmát növeli az, hogy a településnek van egy határátkelője Ukrajna (Magyarország) irányába?
9. Véleménye szerint a határ jelenléte a településen több lehetőséget biztosít a turizmus fejlődésére (ezt akkor, ha a válaszadó azt mondja, hogy a településen jelen van valamilyen turizmus típus).
10. Mi vonzza a leginkább a turistákat Tiszabecstre (Tiszaújlakra)?

11. A településen működik valamilyen turisztikai szervezet?
12. Ismeretei szerint honnan érkeznek legtöbbször a turisták?
13. Honnan érkezik több turista Ukrajna (Magyarország) felől, vagy belföldről?
14. Ismeretei szerint mennyi ideig tartózkodnak a településen?
15. Inkább átutazóban vannak, de már maradnak pár napot vagy kifejezetten a település (környéke) miatt érkeznek?
16. Mi a fő utazási célja az ide érkező turistáknak?
17. Hol szállhatnak meg az ide utazó turisták?
18. Körülbelül hányan foglalkoznak turizmussal a faluban? Hogyan zajlik ez?
19. Milyen látványosságokra, programokra lehet felhívni az ide utazó turisták figyelmét a településen, a település környékén?
20. Támogatja-e az önkormányzat a turizmus további fejlődését?
21. Milyen turisztikai fejlesztéseket lehet megemlíteni, amelyek az elmúlt 5-6 évben zajlottak a településen?
22. Jelenleg folyik valamilyen turisztikai fejlesztés Tiszabecsen (Tiszaújlakon)?
23. Milyen turisztikai fejlesztésekre lehet számítani a közeljövőben a Tiszabecsen (Tiszaújlakon)?
24. Milyen forrásokat tudnak turizmusfejlesztésre fordítani?
25. Van-e a településen bevezetve turisztikai adó? Ha igen, akkor hogyan működik? A befolyt összeget tudják-e a turizmus fejlesztésére fordítani?
26. Van-e olyan elképzelés vagy együttműködési megállapodás Tiszaújlakkal (Tiszabecce) vagy a többi testvértelepüléssel, hogy segítik/a jövőben segíteni fogják egymás turizmusának fejlesztését?
27. Ha visszatérne az élet a normális kerékvágásba (tehát, ha megszűnnének a covid miatti korlátozások) mit lehetne annak érdekében tenni, hogy jobban működjön a turizmus a településen?
28. Van-e esetleg tervben:
  - a. bicikliút építés,
  - b. sportolásra alkalmas terek/pályák létrehozása (műfüves pálya, kültéri sporteszközök kihelyezése, futópálya kialakítása, kötélpálya építés stb.)
  - c. turisztikai információs táblák elhelyezése a településen belül és/vagy az egész kistérségben,
  - D. tájház létrehozása

E. programlehetőségek bővítése a településen/ a kistérségben (pl. fesztiválszervezés, sport nap szervezés stb.)

29. Ön szerint milyen pozitív és negatív hatást gyakorol a határ a település életére?

30. Mennyire érezhetők a turizmus kedvező hatásai ezen a településen?

/5: nagyon; 4: elég jól; 3: csak részben; 2: alig; 1: egyáltalán nem./

1- alap infrastruktúra kiterjesztése	5	4	3	2	1
2- egyéb szolgáltatások	5	4	3	2	1
3- településszépítés, településkép	5	4	3	2	1
4- kereskedelmi ellátás javulása	5	4	3	2	1
5- vendéglátóipari ellátás javulása	5	4	3	2	1
6- szórakozási lehetőségek bővülése	5	4	3	2	1
7- hagyományok, népi mesterségek fejlődése	5	4	3	2	1
8- mezőgazdasági, kézműipari termékek értékesítése	5	4	3	2	1
9- egyéb :.....	5	4	3	2	1

31. Milyen káros hatásait tapasztalta a turizmusnak az Ön településén?

1- bűnözés terjedése	7-természeti környezet visszaszorulása
2-szemetelés	8- kereskedelmi árak emelkedése
3- zaj növekedése	9- vendéglátó ipari árak emelkedése
4- zsúfoltság	10- telkek, házak árainak emelkedése
5- levegőminőség romlása	11- egyéb: .....
6- vízminőség romlása	.....

4. számú melléklet. Tiszaújlak építészeti örökségéhez tartozó épület

(Forrás: Saját készítésű kép, 2021)

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

Дата перевірки:
08.05.2021 00:08:02 EEST

Дата звіту:
08.05.2021 00:48:53 EEST

ID перевірки:
1007779494

Тип перевірки:
Doc vs Internet

ID користувача:
100006701

Назва документа: Апшай Катерина Костянтинівна_ТУРИЗМ

Кількість сторінок: 84 Кількість слів: 19969 Кількість символів: 180317 Розмір файлу: 1.34 MB ID файлу: 1007833346

2.84% Схожість

Найбільша схожість: 0.69% з Інтернет-джерелом (<https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/23613/sass-eniko-phd-201..>

2.84% Джерела з Інтернету

261

Сторінка 86

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

4